

OLAV

Redaksjonelt, s. 2

Signing i Nidarosdomen

Walter Kasper, s. 3

Reinkarnasjon og oppstandelsestro

Karl Biehl, s. 6

Mozart og religionen

Gunnel Vallquist, s. 10

Bortenfor den galopperende åndeligheten

Knut W. Ruyter om boken, s. 14

Homofili - fakta og fordommer

Heinrich B. Streithofen, s. 16

Thomas Aquinas og markedsøkonomien

OLAV

Signing i Nidarosdomen

Historien gjentar seg - med og uten variasjoner. I juni 1958 ble kong Olav V signet i Nidarosdomen, nå står sønnen, Harald V, for tur. Og nå som den gang føler noen seg kallet til innsigelse. Ingen storm, men en laber liten bris verd en katolsk kommentar - selv om vinden forlengst har lagt seg.

I 1958 hisset bl.a. AUF-organet "Fritt slag" seg opp over at stortingsmennene var invitert til kong Olavs høytidelige signing: "Strengt tatt burde hele denne signingen være en privatsak for Kongen, og det burde i det hele tatt ikke vært noen innbydelse til statsmaktene. Så kunne de som sitter i Regjering eller Storting, som privatpersoner ha møtt fram til gudstjenesten i Nidarosdomen om de hadde ønsket det." Bladet noterte videre at "vi ønsker ikke kongesirkus i Norge", men godtok ellers "et arvelig monarki som viser lojalitet mot vår demokratiske styreform og der kongehuset er preget av folkelighet." I år er det Levi Fragell i Human-Etisk forbund som i demokratiets og pluralismens navn lettbenet og uhistorisk henviser signingen til den kongelige privatsfære: "Vi kan ikke i Norge flagge med slike middelalderske faner som

kongesigning hvis vi skal ivareta de demokratiske idealer. Man tar ikke hensyn til store minoritetsgrupper når kongen blir signet ved en offisiell handling," sa Levi Fragell til "Vårt Land" for noen uker siden. Og spurte om kongen er "en konge for alle", om han tenker på de store grupper av innvandrere og tilhengere av andre religioner enn kristendommen når han lar seg signe?

Hva svarer man fra kirkelig hold til slikt? Følgende fra Kirkerådets leder, Oddbjørn Evenshaug, turde være representativt: - Kongesigningen har stor oppslutning i de brede lag av folket. . . Handlingen viser først og fremst den sterke forbindelsen som eksisterer mellom kongen og folket." Riktig, men noe grunt og smålåtent. For her er det ikke bare lov, men likefrem påkrevet å grave frem de dypere røtter om man skal man gi fyldestgjørende svar på den - bevisst naive? - human-etiske tiltale. Det - altså grave frem røtter - gjorde St. Olavs spaltist frater Candidus, alias pater Hallvard Rieber-Mohn, da han i forbindelse med signing og signingsferd i 1958 følte han måtte minne et folk med "en lang historie, men en kort hukommelse" om visse linjer og sammenhenger. Og minne en til tider noe provinsial og lite historisk bevisst statskirke om landets røtter i europeisk katolisisme og middelalder. Hans utredning tåler gjentagelse anno 1991: Et land som holder seg med noe så historisk som en konge, bør kjenne og vedkjenne seg forhistorien - enten den faller i smak eller ikke.

Det var middelalderkirken som faktisk *skapte* det norske kongedømmes idé og forvandlet det norske samfunnet fra en vikingenes ville grensemark til en europeisk og katolsk kulturasjon.

Det dreiet seg, skriver frater Candidus, om "en tredobbelt sivilisatorisk bedrift: *Juridisk* - forsåvidt som Kirken, fra Magnus Erlingsson av, prinsipielt satte en stopper for kongsemnens blodige og ødeleggende borgerkriger. *Politisk* - forsåvidt som Kirken begrenset Kongens enerådige selvherlighet ved klokkeligen å fordele makten på flere samfunnsorganer. Og først og fremst *religiøs*, ved idéen om Hellig Olav som "Norges evige konge" - *rex perpetuus Norvegiae* - lensherre hos Kongen Krist og av hvem alle senere norske konger tok landet i len - dvs. på lån."

Denne humanisering av maktkampen og av riksautoriteten var i sin impuls like sivilisert som den var kristen, noterer frateren. Og kaller det et utslag av "moderne kristelig husmannsånd" når den norske kirke i forbindelse med kong Olavs kroning nærmest syntes å overse at denne humaniseringen var en av de første og viktigste forutsetninger for fremveksten av det norske bonde-demokratiet. Han bemerker også at "kristendommens første kamp i Romeriket hadde vært en kamp mot stats- og herskerforherligelsen. Og kongedømmet 'av Guds nåde' var *opprinnelig* ikke en absolutisme, men et uttrykk for den både kristne og demokratiske idéen at også herskeren - statsoverhodet - levde 'på nåde' - dvs. var et syndig og feilbarlig menneske som skyldte regnskap for sin regjering under Guds lov og dom. I den idéen bodde fremskrittet, for innenfor den rammen kom den kristne bevissthet om de svakes Gudgitte verdighet til å vokse seg sterk."

Den forestående kongesigning i Nidarosdomen er langt fra noen "vifting med middelalderfaner", og den er noe langt mer enn en privat trosakt: Den er en bekjennelse til byggende og bærende krefter i norsk kultur og sivilisasjon.

UKJ

Reinkarnasjon og oppstandelsestro

3

Ifølge en meningsmåling tror én av fire europeere på reinkarnasjon. Denne tro er en del av livssynet i mange av Østens religioner, men oppfattes der som noe negativt. Moderne fenomener som «New Age»-bevegelsen inkorporerer det i sin tro. Men de ser på reinkarnasjon som noe positivt, en «ny sjanse». Kan en kristen tro på reinkarnasjon?

Følgende artikkel av biskop *Walter Kasper* i Rottenburg-Stuttgart (Tyskland) er forkortet fra *L'Osservatore Romano*s engelske ukeutgave av 16. april 1990.

Døden er et grunnleggende problem for mennesket. Hva skjer når vi dør? Er alt forbi, eller er det liv etter døden? Hvorfor lever vi? Hvorfor finnes det urett, lidelse og død?

Reinkarnasjon i ikke-kristne religioner.

Læren om reinkarnasjonen er et av de eldste svar som er søkt gitt på disse spørsmål. Det går ut på at sjelen vender tilbake til legemet som blir gjenfødt, i noen tilfeller sjelvandring. Dette kjenner vi fra flere religioner og filosofiske retninger. Men i de fleste var reinkarnasjon kun én teori blant flere. Bare i India (hinduisme, buddhisme) ble denne lære enerådende.

De indiske teoriene har innbyrdes forskjeller, men har til felles læren om Karma («handling», «gjerning»). Ifølge Karma er alle persons skjebne i neste liv forutbestemt av de gode eller onde gjerninger i dette eller tidligere liv. Bak det hele ligger rettferdighetsprinsippet: Det

går deg som fortjent. Det forklarer det paradoks at Gud synes å tillate at gode mennesker utsettes for urett, og at ugjerninger ofte går ustraffet.

Det kristne svar — Bibelen og den tidlige kristenhet.

Selv om det iblant hevdes noe annet, gir Bibelen ikke noen støtte til reinkarnasjonslæren. Mange bibelsteder går klart imot reinkarnasjon. Kirkefedrene kjempet også imot denne lære, som noen av dem betegnet som latterlig og meningsløs. Den feilinformasjon som ble utbredt på Jesu tid om at Johannes Døperen var Profeten Elia som var kommet tilbake (Matt. 11:14, 17:12), ble avvist av Døperen selv (Joh. 1:22). Og dessuten hadde denne oppfatningen intet med reinkarnasjon å gjøre, men om Elia skulle komme tilbake etter at han var blitt hentet opp til himmelen.

Det er blitt hevdet at kirkefaderen Origenes, fordømt i 553, stod for reinkarnasjon. Men det er en mis-

forståelse. Det fremgår klart, i det minste av hans senere skrifter, at han anså reinkarnasjon som uforenlig med kristendommen. Kirkefedrene avviste at sjelen etter døden hadde muligheten til å omvende seg av egen kraft. Det katolske kirke lærer at sjelen kan renses etter i døden, en renselse som utgår fra Guds kjærlighets ild som vi møter i døden (Purgatoriet, Renselsesstedet, Skjærsilden).

Kristendommens svar er ikke begrenset til et dennesidig (jordisk) perspektiv. Vi håper på kjødets oppstandelse og Guds dom av levende og døde på den ytterste dag.

Kristendommen er ikke opptatt av at vi skal bli gjenfødt i denne verden. Vår tro taler om det å bli født på ny, fra det høye, ved Den Hellige Ånd (Joh. 3:3, 5f), og et nytt liv i en ny verden, et liv i Gud og med Gud. Teorier i retning av reinkarnasjon i denne verden ble fra første stund avvist som uforenlig med dette kristne håp.

Moderne reinkarnasjonsteorier

Reinkarnasjonstanken har fått fornyet interesse i moderne tid. Idag spiller den en viktig rolle i nyreligiøse bevegelser, og særlig i «New Age». Ofte forsøkes det å underbygge læren med empiriske argumenter/om personer som sier at de minnes et tidligere liv eller om opplevelser av død. Men de fenomener som beskrives, også de som fortjener å bli tatt på alvor, er ofte tvetydige og gir rom for mange forklaringsmodeller.

Man må ikke tro at den nye reinkarnasjonsteori knytter an til Østens spiritualitet og gamle visdom. Det

«Brobyggerprisen» – til NRK's eneste livssynsmedarbeider. Kristin Aalen Hunsager, journalist i radioens P2, ble nylig hedret med «Brobyggerprisen», som utdeles av Norske Kirkeakademiers felleråd. Hun fikk den for sitt arbeid med den reflekterte samtalen i radio.

Trygt forankret i sitt eget kristne verdensbilde inviterer hun freidig tvilerne til

studio. Ja, ikke bare det. Ignoranter, ateister, katolikker og andre «suspekte» med ståsted fjernt fra den norske kirkebakken, får hjertelig komme til orde i eteren hos henne. Til og med folk som knapt har holdt Bibelen i sine hender, har hun oppsøkt og bedt dem tolke teksten, og det en tidlig søndag morgen.

Jeg vil ikke godta det skillet som blant andre skoleverket opererer med, der kris-

tendom og livssyn settes opp mot hverandre, sier NRK's eneste livssynsmedarbeider.

Mens programposten «Slik tolker jeg teksten» nå tar et halvt års pause, er Kristin Aalen Hunsager – blant andre – å høre i en ny P2-serie: «Poetisk søndagsmorgen». Her er lyrikk utgangspunkt for samtale med ulike personer om for eksempel livssyn. PROGRAMBLADET

4

er en fundamental forskjell mellom Østens reinkarnasjonstro (hinduistisk og buddhistisk) og de moderne vestlige former. I Østen er syklusen av stadig gjenfødelse noe skremmende og negativt, noe å flykte fra og bli befridd fra. Sjelens tilbakevenden til et legeme er uløselig bundet til tanken om skyld, soning og renselse; dette «livets hjul» er en forbannelse som inngir skrekk og frykt.

Men i Vestens moderne versjon er det slett ikke slik. Her betyr reinkarnasjon en ny og positiv sjanse: Ett enkelt liv er alt for kort til at mennesket skal klare å realisere seg selv, dessuten betyr reinkarnasjon en mulighet til å rehabilitere et feilslått eller dårlig levd liv. Reinkarnasjonen er slett ingen byrde, men heller en trøst: Nye muligheter åpner seg. Her er ingen trang til å unnsnippe «livets hjul» og livets tørke, men heller glede over sjansen til å leve ut sitt jeg mere fullkomment. Dette er en del av den typisk vestlige utviklingsoptimisme: Så snart en person mer eller mindre har fått tilfredsstilt livets ytre krav, vil det følge en forbedring av vår livskvalitet også på det indre plan, og vi vil erfare mer av den guddommelige «gnist» som bor i verden og ligger nedlagt i hvert menneske.

Kristendommen og reinkarnasjonsteoriene er uforenlige.

Hva må vi som kristne si til denne nye visjon av verden og livet? Alle katolske teologer samstemmer i at de moderne reinkarnasjonsteorier er uforenlige med det kristne håp om et nytt og evig liv. Teoriene er ikke

bare i strid med enkelte skriftsteder eller enkelte kirkelige dogmer, men også med helt grunnleggende sider ved kristentroen og kommer således på kant med kristendommen sett som en helhet.

For det første kolliderer de med Bibelens syn på tid og historie. I motsetning til nesten alle andre religioner, som ser på historien som noe syklist (alt som skjer, er en syklist repetisjon av noe eldre), understreker Bibelen det enestående og unike ved Guds virke i historien. Jesu Kristi liv, død og oppstandelse var noe som skjedde en gang for alle. Dette «en gang for alle» gjennomsyrer Bibelens lære om Gud i verden, men også menneskeheten og det enkelte menneske. Hvert menneske er gitt sin unike tidsperiode, og må «telle sine dager» (Sal. 89:12) og bruke sin tid fullt ut («kjøpe» den, Ef. 5:16, Kol. 4:5). Derfor heter det i Hebreerbrevet (3:13): «Dere skal oppmuntre hverandre hver dag, så lenge det heter 'i dag'». Det sies også ganske klart at Jesus Kristus ga seg selv kun én gang; likeså visst er det menneskenes lodd å dø én gang og siden komme for dommen (jfr. Hebr. 9:27f). Bare dette enestående ved liv og død gir livet dets alvor. Livet er ikke en sorgløs lek, i løpet av livet må vi ta bindende beslutninger. Intet øyeblikk kommer tilbake, hvert øyeblikk er enestående.

For det andre har vi det kristne syn på legemets og sjelens enhet. Legeme og sjel er ikke to forskjellige realiteter som kun er satt side ved side og knyttet sammen. Sjelen

er heller legemets substansielle form, mens legemet er sjelens uttrykk og real-symbol. Derfor omfatter det kristne håp etter døden ikke bare sjelens udødelighet, men hele personen. Vi tror på kjødets, dvs. kroppens, oppstandelse. Reinkarnasjonstroen er derimot uttrykk for en ekstrem dualisme, og vi må spørre: Hvordan kan sjelens (eller bedre: personens) identitet bevares hvis personen stadig skal manifesteres i forskjellige kroppslige former? Betyr ikke det en fullstendig devaluering av kroppen, slik at den bare blir et ytre skall som til slutt bare skrelles bort?

Tredje og sist punkt er knyttet til selve kjernen i vår kristne tro. Det er sentralt for oss at vår frelse eller fullkommengjørelse ikke er et resultat av egne gjerninger, men en nådegave fra Gud. I motsetning til Karmaprinippet, som legger vekten på vår tjeneste og fortjeneste, teller bare dette nåde-prinippet for oss kristne. Vi ser dette illustrert i lignelsen om arbeiderne i vingården. Fordi husbonden er et godt menneske, får også de som kun har arbeidet én time samme dagslønn som de som har båret hele dagens byrde og hete (Matt. 20:1-6).

Særlig Paulus understreker gjentatte ganger at vi rettferdiggjøres ikke ved våre gjerninger, men ved vår tro på Guds nåde i Jesus Kristus (Rom. 3:20-28; Gal. 2:16). «For av nåde er dere frelst, ved tro. Den er ikke deres eget verk, men Guds gave. Den hviler ikke på gjerninger, for at ingen skal rose seg. (Ef. 2:8f).»

Reinkarnasjonstroen er derimot

Vatikanet imot lukking av grenser
Immigrantbølgen fra Øst-Europa bør ikke stanses ved at grensene lukkes, erklærte formannen i Det pavelige råd for migrasjonsspørsmål, erkebiskop Giovanni Chelli, for en tid siden. «De rike landene i vest burde heller bidra til en forbedring av levekårene i Øst-Europa og utviklingslandene enn gripe til løsninger som ligner politiaksjoner.»

Når det gjelder det stigende antall muslimske innvandrere, mener det pavelige råd at det må kunne skapes kontakter som fører til fredelig sameksistens i stedet for konflikter. Til høsten finner det sted en særskilt verdenskongress i Roma for migrantsjelesorg.

KIPA/KATOLSK ORIENTERING

Ord av Dalai Lama:

«Viktigere enn noen annen faktor som bidrar til konflikter som Gulf-krigen, er den våpenhandelen som individer og nasjoner engasjerer seg i for finansiell vinning. Slik handel virker meningsløs, uansvarlig og helt blottet for menneskelige hensyn. Hvis vi ønsker å unngå slike tragiske konfrontasjoner, må vi være mer oppmerksomme på situasjoner som innebærer potensielle konflikter helt fra starten av.»

6

Karl M. Biehl: Mozart og religionen

Mozarts musikk tilhører verdens kulturhistorie. Den spilles i alle verdensdelene takket være moderne elektronikk. I år feirer man geniets 200-års dødsdag. Til tross for sine korte 35 leveår, har Mozart skapt et kosmos av musikk. Mozart var også en troende katolikk – eller synes det bare slik? Svaret på dette spørsmål er kanskje ikke så uviktig hvis man vil forstå hans musikk.

Johannes Chrysostomus Wolfgang Theophilus (Amadeus) Mozart – slik står han innført i dåpsregisteret i Salzburg – døde for 200 år siden, den 5. desember 1791. Dette dødsminnet, feilaktig kalt jubileum, kaster nå sin skygge: alle som vil tjene noen raske kroner på mesterens bekostning.

Det er ikke forkastelig å oppnå en ærlig gevinst hvis man kan tilby et godt produkt, men alt dette oppstusset går ofte langt ut over grensen for god smak, god forretningsetikk og kunstnerisk sannhetslengsel. Hvor er den sanne Mozart, selve kunsten?

Selvfølgelig står vi fritt til å ignorere dette spørsmålet. Det står oss fritt å heve oss over alt det trivielle og lytte til det som ikke kan etterlignes – Mozarts musikk.

Likevel er det et spørsmål som på en måte er nytt av året: hvilken rolle spilte egentlig religionen i Mozarts liv og arbeid? Som et datidens barn av byen Salzburg var han selvfølgelig katolikk. Hans dypt religiøse far hadde teologiske kunnskaper, hans mor praktiserte en

enkel folkelig tro. Og Wolfgang Amadeus selv? I den musikkvitenskapelige og historiske forskningen står to teorier mot hverandre. Den ene har Wolfgang Hildesheimer presentert i sin bok om Mozart. Han skriver der bl.a.: «Alltid var messen for ham en sak han måtte bli ferdig med før han kunne hengi seg kjegle - eller kortspill... Andakt var ikke hans sak... Med unntak av noen kondolansebrev er han uberørt av det kirkelig religiøse, det tilhører ikke hans tankeverden... Sannheten er vel at Mozart ikke var interessert i institusjonen kirke, den var for ham et objekt av en vane han hadde gitt opp for lengst.»

Ingen kan derimot betvile at Mozart hele sitt liv oppfattet seg selv som troende kristen: han gikk til gudstjeneste, til sakramentene, skriftet ofte og ba ikke sjelden. Hildesheimer innsnevrer derfor sin påstand på følgende måte: «Mozart kan oppfattes om troende da det aldri fantes en kritisk dialog med Gud, en tvil på eller forkastelse av ham. Slike tanker har han ikke tenkt. Som sin omverden ... trodde

han på Gud som en autoritet, som den som styrer skjebnen og selvfølgelig – og dette var tidsriktig bekvemt – Gud som tillintetgjøreren av individets vilje. ... Å tvile på ham, det falt ham ikke inn. Han hadde annet å gjøre.»

Denne bedømmelsen bestrides av en hel flokk av Mozart-forskere. Her siterer vi fire av dem. Arthur Hutchings: «Mozarts strenge tro kan ingen betvile». Annette Kolb: «Ikke uten en viss tilbakeholdenhet snakker vi idag om et menneskes religiøsitet. Mozarts religiøsitet lar seg ikke overgå» Bernhard Paumgartner: «Han var blitt oppdratt i den katolske religions dogmer. Han holdt troskapen hele sitt liv, til tross for at hans senere livsanskuelse var blitt friere og mere uavhengig». Romain Rolland spurte: «Hva er kilden til Mozarts lykke?» og svarte: «Først og fremst troen som var klar og uten vantro, en sterk, fast tro som ikke kjente til tvil, ja ikke en gang ble streift av den. ... En

Vi må også endre våre snevre, selviske strategier og mål og arbeide for en større ansvarsfølelse som rekker ut over ens eget nærområde. Et slikt ansvarsbegrep vil ikke bare bevare freden for en enkelt nasjon, men også legge grunnlaget for en varig fred for alle.»

Fra «Verdens Tak», organ for den norske TIBET-komité

Bulgaria bak pave-attentat?

Ti år etter attentatet mot pave Johannes Paul II på Petersplassen i Roma, er det usikkerhet om hvem som sto bak attentatmannen Ali Agca. Mens attentatmannen hevder det var kretser i Tyrkia som sto bak, gikk det like etter attentatet rykter om at det hemmelige politi i Bulgaria var oppdragsgeber.

For ett år siden hevdet myndighetene i

Sofia at det i arkivet til kommunistpartiet ikke kunne finnes materiale som kunne bevise en bulgarsk innblanding i attentatplanene. Nå har president Chelju Chelev sagt at regjeringen ønsker å overlate alle dokumenter omkring en «mulig» innblanding til en internasjonal rettskommisjon. Det er ventet at kommisjonen vil legge frem en rapport ut på høsten i år. NØP

rolig fredfull tro, en tro etter mottoet: Credo quia verum, jeg tror fordi det er sant».

Barn av sin tid

Teologen Hans Küng viser seg å være en lidenskapelig elsker av Mozarts musikk. Küng er en av de få som henviser til den religiøse tidsånd mot slutten av det 18. århundre som en nøkkel til forståelsen. Selvfølgelig må Mozarts liv og musikk forstås i harmoni med hans tid. En bør særlig være klar over at det her dreier seg om en egen form for katolisisme, den som i historiebøkene omtales som den «sydtyske katolske opplysningstiden». Selv dagens «etterkonsiliære» katolikker står fremmed overfor et slikt kirkelig religiøst liv, for ikke å snakke om norske protestanter! Mange fordømmer om Mozarts «religion» er historiske misforståelser.

En må være klar over at vi selv i dag har meget mangelfulle kunnskaper om Mozarts personlige biografi. Brevene som er kildene til vår kunnskap, bør tolkes meget forsiktig. Ofte får man inntrykk av at han gjemmer mere enn han prisgir – særlig når man tenker på de omstridte «Bäse»-brevene. Også utsegnene fra hans samtidige er meget mangelfulle. Mozart var til tross for sitt lett omgjengelige vesen, en mann som holdt sitt innerste for seg selv, mener Küng. Men selve verket! Må man ikke her finne Mozarts sanne vesen, hans kristne tro?

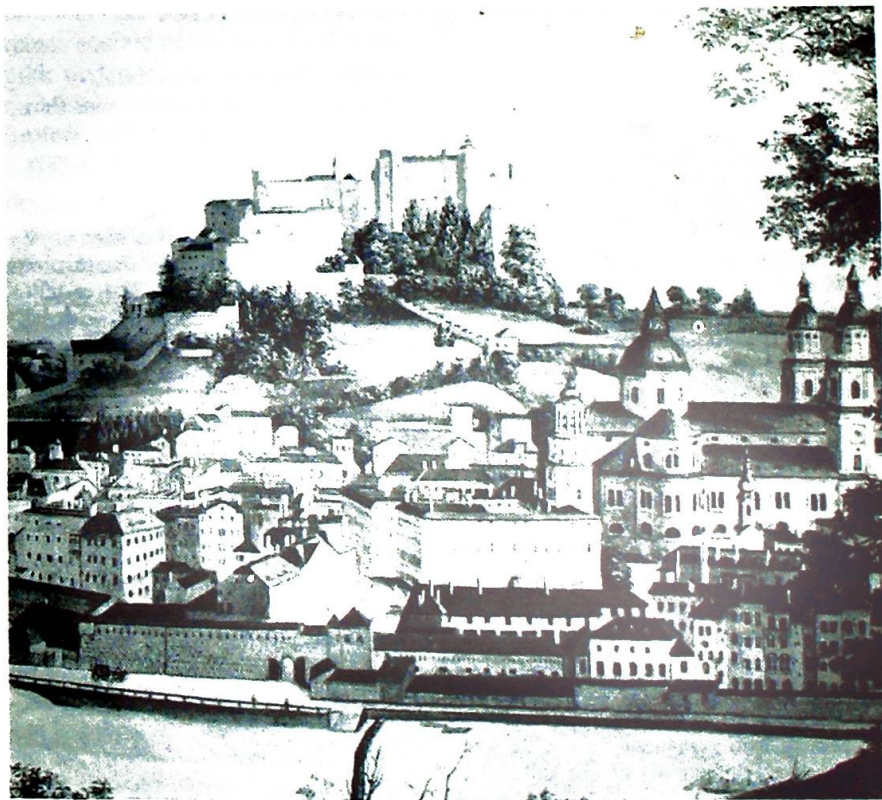
Stiller man spørsmålet passe naivt, får man et ubrukkelig svar. For også her er det historisk sett feilak-

tig uten videre å overføre det 19. og 20. århundres kunstsyn på det 18. århundre, et kunstsyn som Mozart – før Beethoven – var helt bundet av. Av de mere enn 600 verk som man kjenner fra Mozarts hånd, har bare 60 en utpreget geistlig tematikk. Deriblant verk som uten tvil gjen-speiler dyp religiøsitet: Requiem, c-moll-messen, kroningsmessen, Ave verum corpus etc. Det ville være meningsløst å lete etter en personlig religiøs bekjennelse i disse verkene eller prøve å avgrense dem mot Mozarts verdslige verk. I barokken og rokokkoen går det ingen skillelinjer mellom geistlig og verdslig, den subjektive personlighet ser seg

selv (ennå) ikke i en motsetning til den «objektive» tro. På denne tiden er alt – om enn i en genial overgangsfase – forankret i en enhet, hvor man allerede aner og føler motsetningene, men ennå er det ingen som bearbeider dem.

Mozartkjenneren Gerhard Schmolze sier et sted: «Så er det til syvende og sist spørsmålet om innholdet, om interpretasjonen som kan føre oss fram til en forståelse av Mozarts religiøsitet.» Også her er alt kontroversielt. Den kristne interpret vil «gjenkjenne», men diskusjonen kan ta utgangspunkt i objektive kriterier.

Både Alfons Rosenberg og Karl

Salzburg sett fra «Kapuzinerberg». Utsnitt av et maleri av Xaver Mandl fra 1834.

Livskvalitet viktigere enn livslengde

«Det finnes verdier som ingen sosialøkonomer kan måle,» sa direktør Jan Vincent Johannessen i en samtale med Vårt Land. «Folk som vil måle effektivitet, stirrer seg blinde på tall.

For eksempel tror de at vi blir flinkere hvis overlevelsestellene for kreftpasienter

stiger. Men jeg mener at hvis en kreftpasient uten håp om å overleve, lever to lykkelige år med sykdommen — da har han fått to år i gave. Hvis vi plager ham med vonde medisiner i fire år før han dør — da har vi stjålet to år fra ham. Livskvalitet kan være viktigere enn livslengde.»

Merkelig stille — tross dramatisk maktkamp!

«Bioteknologien er ikke et saksfelt som skaper politiske kriser,» skriver Nationen. «Drakampen om hva slags politikk Norge skal føre på dette området, går merkelig stille for seg. Og dette til tross for at man her avgjør spørsmål som får drastiske kon-

8

Hammer har prøvd å forklare Mozarts religiøsitet ut fra hans verk. Dette har de gjort gjennom et møysommelig vitenskapelig arbeid. Karl Hammers doktoravhandling «W. A. Mozart – eine theologische Deutung» er tungt tilgjengelig stoff.

Rosenberg skriver et sted at Don Giovanni «gjenspeiler frelsesmysteriet». Operaen gir svar på våre eksistensielle spørsmål. «Den viser hvordan mennesket blir skyldig, går til grunne gjennom skyld, gjør sine medmennesker medskyldige, og kan finne frelse».

Vel å merke, dette er rent musi-

kalsk uttrykte forestillinger. Det er jo det som viser Mozarts genialitet, at han gjennom sine komposisjoner kan synliggjøre åndelig-religiøse prosesser helt opp til grensen av det uttalte.

Grensesprengende musikk

Lytter man seg inn i Mozarts musikk, kan man fornemme en oversanselighet uttrykt gjennom kunsten, og en glede ved å formulere, variere og skape overganger. Overalt er Mozart grensebrytende: i «stilen», spillet mellom dur og moll, kromatikk og enharmoniske

kast – alt dette skaper utallige overraskende overganger som bærer i seg forventningsfull usikkerhet: Hvor kommer dette fra? Hvor fører dette hen?

Har denne stadige erfaringsoverskridelsen, denne finstemte appellen til våre sanser, til vår sjel, noe med henføringen til erfaringens og kunnskapens grenser å gjøre? Det har den.

«Jeget tier. Det ytre, alle motsetningene, all subjekt-objekt splittelse er overvunnet for et øyeblikk. Musikken foregår ikke utenfor meg. Den omfavner meg, gjennomtrenger meg og fyller meg helt med lykke,» sier teologen Küng.

Det er hevet over enhver tvil: Mozart var et barn av sin tid, preget av tidens trosform, et menneske og en kunstner som åpnet seg for troens mysterium.

Var Mozart god katolikk?

Mozarts siste fullførte verk var «En liten frimurerkantate». Noen år tidligere var han blitt medlem av frimurerlosjen i Wien. Han ble opptatt i losjen «Den sanne enhet» i 1784. Det var et lykkelig år, og Mozart deltok med liv og lyst i losjens aktiviteter.

Som medlem av frimurerens laug, fikk Mozart innflytelsesrike og stimulerende venner. Hans fantasi og skaperkraft ble beriket - det vitner bl.a. «Tryllefløyten» om. Han fikk også med seg sin far samt vennen Joseph Haydn i losjen. Det var utvilsomt et miljø der man kunne utveksle tanker om kunst og filosofi, om livet og døden.

Det var ikke tale om noen motsetning mellom religionen og frimureriet i Josef IIs Wien. Mozart forble katolikk. I en høymesse som ble overført fra Wien på (svensk) P2 den 27. januar i år, fremholdt den celebrerende biskop at Mozart kanskje ikke var en spesielt ivrig katolikk. Han gikk nok ikke i kirken hver søndag, sa biskopen. Men kirkens liturgi inspirerte ham til hans skjønneste verker, og som kunstner fylte han sitt kristne kall ved å

formidle livsglede til menneskene.

Det siste han komponerte - som aldri ble fullført - var *Requiem*. Han sluttet med nestsiste strofe av *Dies irae*: «Lacrymosa dies illa.»

Wolfgang Amadeus Mozart var forberedt på døden. Det vitner bl.a. noen linjer i et brev til faren i april 1787 om, skrevet en måned før farens død: «Det er blitt meg en vane stadig å være forberedt på det verste. Ettersom døden, om vi ser det rett i øynene, er slutten på vår eksistens, så har jeg i de senere år gjort meg fortrolig med den. Døden er menneskenes venn, og jeg er ikke lenger redd for den. Den gjør meg tvert imot rolig og trygg. Jeg takker min Gud som har latt meg se at den er nøkkelen til vår sanne lykke. Jeg legger meg aldri uten å tenke at jeg, selv om jeg er ung, kanskje ikke kommer til å se morgendagen. Likevel kan ingen som kjenner meg, påstå at jeg er nedslått eller trist å omgås. For den lykken takker jeg min Skaper hver dag, og det er hva jeg ønsker alle mennesker.

Catharina Broomé i *Katolsk Kyrkotidning*

Fra St. Olav nr. 7 - 1985:

Mozart goes to Rome!

Etter ca. 200 år med avvisning fra Vatikanet, vil Wolfgang Amadeus Mozarts musikk endelig bli fremført i Peterskirken. Det skjer den 29. juni under pavens «årvåkenhet» og i nærvær av 10.000 andre tilhørere. Paven har invitert Wiens filharmoniske orkester under ledelse av Herbert von Karajan til å fremføre «Krönungsmesse» som Mozart komponerte da han var 23 år gammel.

Mozart var katolikk, men ble frimurer før sin død i 1791, og det var i strid med kirkens lover. Til nå har de fleste paver funnet Mozarts komposisjoner noe frivole og lett-sindige, heter det i Catholic Herald.

sekvenser for vårt samfunn i framtiden.

Det er i realiteten en dramatisk makt-kamp som her pågår. Mektige kapitalin-teresser skyver på, mens mer eller mindre motvillige politikere forsøker å holde en viss kontroll med utviklingen. Vårt Land er bare en liten brikke i dette store spillet.»

Ortodoks martyr rehabilitert
I arbeidet med å rehabilitere ofre for kom-munismens terror er Metropolit Venimian av Petersburg, som ble skutt i 1922, blitt rehabilitert av Høyesterett i republikken Russland. Mange venter ennå på rehabili-tering. Den russisk-ortodokse kirke har

gått ut i media med oppfordring om å få notisendte opplysninger om geistlige og krist-ene som ble ofre for kommunistenes terror.

Fader Aleksander, medlem av Det latvis-ke Parlament, anslår tallet drepte innen den russisk-ortodokse kirke til 380.000.

ROPET FRA ØST

Nils-Petter Enstad:

Kvaal Pedersens ufullendte 9

Ett år etter at journalisten, kulturre-daktøren og forfatteren Odd Kvaal Pedersen døde, bare 55 år gammel, har Gyldendal Norsk Forlag sendt ut romanen «Den åttende dag», et manuskript forfatteren hadde arbei-det med i flere år, men ikke fått helt ferdig. Romanen blir derfor en tor-so, selv med den skissen til et siste kapittel som avslutter romanen.

I løpet av de siste 25 årene han levde, skrev Odd Kvaal Pedersen 14 bøker, medregnet denne siste. Mange av bøkene, både romaner og sakprosa, hentet sitt stoff fra Afrika, der Kvaal Pedersen hadde arbeidet i flere år, blant annet for Det luther-ske Verdensforbund. Også i «Den åttende dag» utgjør Afrika en vesentlig del av handlingen. Jour-nalist Karstein Svendborg, 53 år gammel, er kommet til hjembyen på Sørlandet for å komme seg etter å ha vært holdt som fange en lengre periode i et afrikansk land. Han kom dit som reporter, men ble opp-fattet som «spion». Noen vil nok få assosiasjoner til romanen «Guds

kaptein», som Kvaal Pedersen ga ut i 1982 — i hvert fall fikk jeg det. Heller ikke der ble landet nærmere identifisert, men leseren registrerer at man snakker fransk der.

Sentralt i handlingen står også Karsteins forhold til broren Svein, som er en stor mann i det lille lokalsamfunnet, både som predi-kant og «sysselsetter» i stor stil; en slags krysning mellom Aril Edvard-sen og Lars Oftedal — sistnevnte før den berømmelige bekjennelsen av «fallet». De to brødrene har aldri kommet skikkelig ut av det med hverandre, og det later til å plage Karstein mer enn Svein. Karstein har lidd nederlag på så mange områder når det gjelder det nær-meste sosiale nettverket. Ekteskapet gikk nedenom, forholdet til sønnen tar aldri skikkelig av, og så er det broren...

Kanskje gjelder det også forhol-det til Gud.

Vil Karstein si om seg selv at han er kristen? Nepe! Og slett ikke dersom den sterkt - og hardttroende Svein skal være modell. Men for-

holdet til Gud ligger der likevel, dels som et fundament, dels som et savn.

«Hvordan kan jeg vite at jeg er frelst? Gi blaffen og tro,» heter det i notatene til et siste kapittel i roma-nen. De slutter med følgende refleksjon: «Jeg tar avstand, og av-standen mellom deg og meg bare øker. Vil du ha forbindelse med meg, må du søke forbindelsen, og premissene kan ikke alltid være dine». Er det Gud eller Svein som stilles overfor dette egentlig nokså ydmyke ultimatum?

Svaret på dette må hver enkelt finne ut av selv. Akkurat som Sig-bjørn Hølmebakks siste roman, som heller ikke var fullført da forfatte-ren døde, har «Den åttende dag» en enda mer åpen slutt enn det forfat-teren selv har lagt opp til. Leseren kan dikte videre på denne slutten, eller han kan se den som en liknelse om livet: Ingen av oss kan egentlig gjøre krav på å få snakke eller skri-ve helt til det passer oss å sette punktum.

Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke: Dødsstraff kan aldri aksepteres

Krigens lover for soldaten kan ikke begrunne dødsstraff i krig. Soldatens rett til å ta liv utledes av nødvergesituasjonen soldaten og landet befinner seg i. Når fienden er uskadeliggjort, er det straffbart også for soldaten å ta liv. Det vil være meget betenkkelig å institusjonalisere noe som ikke engang er tillatt på slagmarken.

Slik skriver leder Sigrun Møgedal og generalsekretær Trond Bakkevig i Mel-lomkirkelig Råd for Den norske kirke til Stortingets Utenrikskomité, melder Kir-kens Informasjonsstjeneste. På vegne av Mellomkirkelig Råd anbefaler de to at

Stortinget slutter seg til FN's 2. til-leggsprotokoll til konvensjonen om sivile og politiske rettigheter, der det heter at dødsstraff ikke hører hjemme i noe retts-system. Både fra forsvarskretser og fra deler av det juridiske miljø her i landet er det blitt advart mot å avskrive muligheten for å benytte dødsstraff i krig.

Vi stiller oss undrende til forslaget om å ta forbehold for dødsstraff i krig. Norge blir av verdenssamfunnet oppfattet som en av de mest aktive forkjemperne for menneskerettighetene, og vår lille stem-me har ikke råd til å bli uklar, heter det i

brevet fra Mellomkirkelig Råd som poengterer menneskerettighetenes bak-grunn i Bibelen:

Det kristne menneskesyn sier at alle mennesker har lik verdi uansett onde eller gode handlinger. Det er bare Gud som har makt til å bestemme over et annet menneskes liv eller død, men-neskets myndighet til dette er fratatt oss i det 5. bud. Dette kristne menneskesynet om livet som hellig og ukrenkelig sam-svarer med en av de mest sentrale men-neskerettighetene, retten til liv.

STASI-spøkelse i øst-tysk kirke

En hemmelig komité i Den lutherske kirke i Mecklenburg i det tidligere Øst-Tyskland, har startet arbeidet med å kartlegge de forbindelser som har vært mellom ansatte i kirken og det hemmelige øst-tyske politiet, bedre kjent som Stasi. Stasi benyttet seg av svake elementer i kirken og brukte folk etter egne ønsker og korrumperte dem innvendig, sier biskop Christoph Stier i Mecklenburg.

Det har versert rykter om slike forbindelser mellom kirkeansatte og Stasi, og en

konfidensiell undersøkelse har derfor vært nødvendig for å kartlegge forholdene og renske alle dem som føler seg mistenkt for «muldvarp-aktivitet». Biskop Stier opplyser at i noen tilfelle er det kommet inn svar som viser behov for rehabilitering og kanskje også politietterforskning av enkeltpersoner i kirken. Prosessen for å røke ut «Stasi-spøkelser» er meget hard i kirken, og på et synodemøte nylig ble det anmodet om at prosessen skulle avsluttes. Men anmodningen ble ikke tatt til følge. NØP

Ingen statskirke i Polen

Den polske primas, kardinal Jozef Glemp, har trukket tilbake sitt tidligere krav om at den katolske kirke i Polen skulle bli statsreligion i landet. «Kirken og staten befinner seg på ulike nivåer, de bør være uavhengige av hverandre, men bundet til å arbeide for menneskenes beste,» sa Glemp. Tidligere i år krevde de polske biskoper at grunnloven og kirken skulle kobles sammen. CATHOLIC HERALD

- Sjamaner og indiske guruer, huldre og gammelnordiske guder er plutselig dukket opp i 'vår folkhemskas enhetskultur', men under alle disse skiftende fenomener går en dyp understrøm av mysterielengsel, noterer *Gunnel Vallquist* i denne artikkelen. Hennes diagnose av denne galopperende åndelighet og hennes nærgående spørsmål til kirken i den anledning har relevans ikke bare i Sverige. Og en svensk publikasjon, «Gnosis», som går i dybden når det gjelder meditasjon og mystikk i ekte religiøs sammenheng, turde interessere også på vår side av Kjølen.

- Kaster man ut åndeligheten, kommer den tilbake i galopp, er det blitt sagt, og aldri har vel disse ordene vært sannere enn i det siste tiåret. Vi ser det i øststatene etter "den vitenskapelige marxismes" lange fimbulvinter, men vi ser det også i de demokratiske velferdsstatene - til og med i vårt eget Sverige - der sekulariseringspolitikken er blitt bedrevet med adskillig varsommere midler enn mange andre steder, men kanskje nettopp derfor med desto mer suksess. Den galopperende åndeligheten sprer seg i de mest varierende former, iblant beheftet med nokså foruroligende ideologiske komponenter. Ingenting er så bisart eller fremmed at det ikke finner gehør hos noen, i det minste for en tid. Sjamaner og indiske guruer, huldre og gamle nordiske guder er plutselig dukket opp i "vår folkhemskas enhetskultur".

Men det handler jo ikke først og fremst om slikt. Under alle disse skiftende fenomener går den dype understrøm som kanskje best kan karakteriseres med uttrykket mysterielengsel. Det moderne mennesket har gjort den erfaring at velferd og velstand ikke er lykkrekriterier; drømmen om frihet, likhet og brorskap synes ikke helt å la seg virkeliggjøre på rent 'innenverdslige' premisser. Heller ikke har 'vitenskapen' evnet å svare på de stadig tilbakevendende spørsmålene om hvorfra og hvorhen; vitenskapens folk er selv ofte de første til å erklære sin inkompetens i saken. Samtidig må vi konstatere at den kristne kirke, som jo nettopp burde være det rette forum i vår del av verden, knapt nok synes å være i stand til å fremby adekvate svar eller livsformer til skaren av søkende.

For en stor del beror dette sikkert på at kirken selv, langsomt, men sikkert, har latt seg smitte av "denne verden". Her i Sverige har lønnspolitikk, markedsføring, løvfestet arbeidstid - begreper som bare for femti år siden syntes fremmedartede for kirken - smidig og lett glidd inn og blitt overtatt. En helt naturlig følge av at kirken ikke lenger styres hverken av sine ledere eller av de troende, men av politikere. Hvordan skal kirken da kunne spille sin normale rolle i samfunnet: som det som er annerledes, som motkultur og utfordring?

Fra teologisk hold er det nedlagt et visst arbeid for å imøtekomme angrep fra religionsfiendtlige filosofer, og intellektuell klarhet og redelighet er nødvendige i kirken og teologien; de trengs for å skape klarhet, ordne opp i begrepene, søke nye veier, rydde unna mistolkninger og avvise feilslutninger - men det avgjørende svaret på det store spørsmålet kan aldri gis av denne virksomhet. Det finnes bare i den religiøse erfaring, den som kirken og dens tjenere har til oppgave å lede menneskene frem til og inn i.

Men i hvilken grad er man seg denne oppgave bevisst, og hvilken kompetanse har man for å fylle den? Hvor mye av presteutdannelsen er rettet inn mot troslivet, Kristi etterfølgelse, kunnskap om og erfaring av bønn og kontemplasjon? Hvor mye av emnekretsen "teologi" handler egentlig om troens Gud? Bibellesning har hevd på å stå i sentrum av kirkens liv, men når troens meditative bibellesning med dens ærefrykt for mysteriet har måttet vike plassen for tekstanalyse

Absurd

At han Saddam Hussein er gal, det er greit det, men det er jo helt absurd at FN, som man alltid har forbundet med fredsbevarende styrker, skal gå til krig. En eller annen plass må logikken ha brista fullstendig for de store. Man treng ikkje å være utenrikspolitisk spesialist for å sjå at dette er et farlig spill, med uante konsekvenser. Og ka etterpå — om dem nu får fjerna han Saddam Hussein — kor mykje hat har de ikkje da bomba til verden?

Arthur «Oluf» Arntzen, til Klassekampen

Fakta om kurderne: folket uten land
Kurderne er et av verdens eldste folk. Deres røtter går flere tusen år tilbake til det mesopotamske rike. I det syvende århundre konverterte de fleste til islam – og omkring denne tiden oppstod begrepet kurdere.

Kurderne snakker et vest-iransk språk

som er knyttet til farsi (nypersisk, det offisielle språk i Iran). De fleste av dem er sunni-muslimere. Kurdistan har som kjent ingen offisielle grenser, men strekker seg fra Zagrosfjellene i Iran, gjennom deler av Irak, Syria og det østlige Tyrkia. De fleste kurdere er idag bønder som lever i små landsbyer.

AMNESTY NYTT

åndeligheten

11

og kildekritikk - i seg selv nødvendige ting, men som bør innta en mer beskjeden plass i helheten - da blir de troende satt på sultekost. Når ordene fyller gudstjenesten fra begynnelse til slutt, når den søkende møtes med en forkynnelse som like gjerne kunne leses i avisenes 'idag-spalter', istedet for å få en sjanse til å synke inn i stillheten, tyst ta til seg Ordet og kanskje få kjenne det våkne i det egne hjertet - da er det ikke underlig om mennesker blir skuffet og vender seg til andre instanser.

Men de burde faktisk være litt mer utholdende i sitt spaningsarbeid innen kirkens domene; det finnes nemlig noen bemerkelsesverdige unntak fra det bildet jeg nettopp skisserte. Det finnes steder der man mediterer, lærer seg å bli stille og lytte innad, der man kan finne innsiktsfulle ledere og gode sjelesørgerer, om man bare er villig til å lete etter dem. Fra disse sentrene vokser det langsomt frem en spredt menighet som ikke er konfesjonelt begrenset, men som slutter seg til den store kristne tradisjonen, den som handler om livet i Gud, om Kristi etterfølgelse, om å utøve hjertets bønn.

Til å formidle denne tradisjon medvirker i ikke liten grad den lille tapre gruppe forlag som i den senere tid har satset på den "smale" genren av åndelig kvalitetslitteratur. Ett av disse forlagene er det svenske Åsak, som blant annet utgir tidskriftet *Gnosis*. Det inneholder ikke bare kristent materiale, men ønsker å vise hvordan alle de store religiøse tradisjonene møtes på det dypeste åndelige nivå, i mystikken. Den

mystiske erfaring beskrives jo påfallende ofte på samme måte - alltid med den samme kommentar at den ikke kan beskrives - av kristne, hinduer, buddhister og muslimer; det er i *tolkningen* av erfaringen at forskjellen ligger. Mystikere imellom blir det heller ikke ofte tale om polemikk.

Det nyeste Gnosis-nummeret er nærmest av foliant-klassen, trehundreogfemti sider i stort format, som tilsvarende det dobbelte antall boksider, men veldisponert og rikt illustrert. Hva man fester seg ved i denne store samling artikler og

oppsett, beror jo på hvem man er. Selv er jeg ikke så interessert i kunnskapsteoretiske utredninger og skjematisk fremstillinger av religiøse erfaringer. Enkelte slike er kommet med, de må kanskje finnes. Men jeg vil heller nevne Hans Hofs inngående fremstilling av kontemplasjonen som opplevelse både av å være og bli til, i et nærvær, og hvordan denne opplevelsen kan gi nytt perspektiv til forståelsen av det store kristne mysteriet. Hof betoner også kroppens betydning for kontemplativ bønn, noe som han i sin banebrytende virksomhet som meditasjonsleder, har lært mange å innse. I samme ånd skriver Kurt Almquist om *Åpenbaringen i hjertet og i religionen*, med perspektiv hentet både fra kristent og hinduistisk hold. Han fremholder at Gud åpenbarer seg dels "objektivt" - i religionen og dens lære - og "subjektivt" - i den menneskelige bevissthet. "Visdommen og dens organ i mennesket hører uoppløselig sammen og uttrykker egentlig den samme virkelighet. (-) Om vi søkte Ordet - eller Gud - bare i vårt indre, ville det ganske sikkert føre til at vi forvekslet Ordet med vår egen begrensede subjektivitet, vårt ego, og dyrket det i stedet for Gud." Så sant.

Den lutherske tradisjonen sies ofte å være avvisende overfor mystikken, men Bengt Hoffman har i sin bok *Hjertets teologi* pekt på Luthers egen forankring i middelalderens mystiske teologi. Under rubrikken *Luther i mitt hjerte* legger Christian Braw med tallrike Luther-sitater hvordan den klassiske mystikken lever videre i refor-

Abortpillen klar for USA

Det ser ut til at den franske abortpillen RU-486 nå vil bli å finne på det amerikanske marked. Staten New Hampshire er i ferd med å godkjenne bruk av denne pillen, som sies å muliggjøre abort inntil syvende svangerskapsuke uten operative inngrep. Roussel Uclaf, som produserer pillen, har hittil ligget lavt i terrenget når det gjelder markedsføring i USA for å unngå ytterligere opphetning av abortdebatten i landet.

CATHOLIC HERALD

Vår moralske bevissthet

«Myndighetene vil aldri oppfordre til for høy moralsk bevissthet,» sier filosofen Nina Karin Monsen til Vårt Land. «Moralske spørsmål kan oppleves som farlige. Fordi de fører mye med seg. Tenk hvis alle var som Jesus, da ville det bli kaos. Politikere og bankfolk ville si opp jobbene sine fordi de ikke lenger kunne lyve. Samfunnet ville brutt sammen i løpet av et par dager.»

En tapt generasjon

I enkelte av USA's storbyer fødes 15 prosent av barna med kokain-skader... Nord-amerikanske eksperter regner med at det i løpet av 1989 ble født rundt regnet en halv million «kokain-babyer». De er avhengige ved fødselen og har ofte fysiske og psykiske skader. En tredjedel av dem

12

masjonens forkynnelse om Guds nærvær i hjertet og om Kristi etterfølgelse. Hans Åkerberg belyser Nathan Søderbloms viktige innsats i mystikkforskningen. Han stiller seg kritisk til mye i nåtidig svensk teologi som han finner historiserende og teoretiserende, preget av gamle opplysningsidéer. «Hva har disse rasjonelle kristendomsfortolkninger medført for kirken? Har man mistet noe av det viktigste av troens innside: dens virkelige muligheter til dype og uhørte utfordringer?»

Avslutningsvis behandles den «grenseoverskridende» mystikken. Bo Dahlin foretar en interessant sammenligning mellom Theologica

Germanica, det middelalderskrift som Luther var sterkest inspirert av, og Upanishadene. Også andre eksempler fra indisk mystikk viser hvordan selve den mystiske erfaring, den dype opplevelsen av ens egen væren og det guddommelige, er felles for de ulike religionene. Derfor burde den, som Bjørn Sahlin påpeker, kunne være utgangspunkt for en fruktbar dialog som kan føre til lengre og dypere religionssamtaler enn de rent læremessige.

Dette Gnosis-nummeret er en imponerende prestasjon, både når det gjelder dybde og bredde. Alt er ikke uunnværlig: to artikler av Poul Bjerre fortøner seg nærmest som

kuriosa, og Merezkovskijs tekster hadde jeg gjerne sett byttet ut med noe som på en bedre måte representerer russisk mystikk. Den østkirkelige tradisjonen er i det hele tatt ikke kommet med, og det er forbausende ettersom Åsak forlag ellers vier den stor oppmerksomhet. Det kristne materialet berører altfor ensidig erfarings- eller til og med opplevelsessiden ved mystikken. Kristen mystikk er uoppløselig knyttet sammen med askese og helliggjørelse, som i siste instans er kriteriet på om det er tale om autentisk mystikk eller åndelig forlystelse.

Den største trussel mot kristendommen?

«Hvis vi skraper litt på velferds-mennesket av i dag, er det ikke da på mange måter den norrøne hedningen som står fram? Med solidaritet og samfølelse bare med våre egne; med fiendebilder like urokkelige som noen vikings; med plyndring og ran, ikke av europeiske klostre og borger lenger, men av naturen og fattige mennesker i den 3. verden; med atomragnarokk som aktuell mulighet; med primitive æresbegreper godt skjult under den sosialdemokratiske velferdsvesten?»

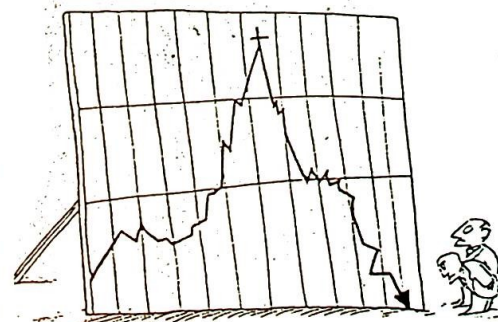
Det er Inge Eidsvåg, rektor ved Nansenskolen som stiller slike spørsmål i en artikkel om «Kristendom og kultur.» Ifølge Eidsvåg hender det nok at «kirken selv glemmer at dens makt paradoksalt nok ligger i dens avmakt, glemmer at kristendommen dypest sett er

budskapet om den grenseløse kjærlighet...

Det er min påstand at den største trussel mot kristendommen i dag verken kommer fra Human-Etisk Forbund, New Age-inspirert nyreligiøsitet eller ugudelige massemedia. Den største trusselen er glemmelsen. Det at en hel generasjon glemmer de enkle fortellingene om mennesket Jesus fra Nazareth, fordi vi heller vil høre om skattefri banksparring, oljutvinning og V6. Det at skolen beretter disse fortellingene til stadig færre elever. Det at den sosiale og økonomiske utvikling girer oss opp i et turtall hvor det ikke lenger blir tid til å gjenfortelle og gjenerindre mytene, ikke lenger tid til et åndelig liv...

Fremdeles leser folk Bibelen, men stadig oftere opplever jeg unge mennesker som ikke en gang har et

overfladisk kjennskap til denne boken. Ja, jeg møtte faktisk i fjor en student på 19 år som aldri noen gang hadde åpnet Bibelen. Og som derved, ved siden av å avskjære seg selv fra en av de rikeste kildene til religion, historie og skrivekunst, også gjør det umulig å tilegne seg store deler av norsk og europeisk kultur. Det er ikke tilfeldig at glemmelsen i mytiske religioner er den største av alle synder. Slik burde det være».

dør innen noen måneder, og mange frykter at de som overlever, vil danne en ny «underklasse» av hjernesvekkede.

Dessuten har store deler av nord-amerikansk skoleungdom mistet grepet om tilværelsen. En amerikansk justisminister hevder at «USA har tapt en generasjon» på grunn av kokain.

ARBEIDERBLADET

Bekymringstillegg?

«Man hører de merkeligste argumenter for hvorfor ledere må ha så høye lønninger,» sier førstekonsulent Konrad Lexau. «De må tenke på jobben også i fritida. Tenk det! Kanskje de burde få et «bekymringstillegg» — andre også — de arbeidsløse — de funksjonshemmede — de som lever på skyggesiden.

Det sies at toppene også bærer et stort «ansvar», men neppe for andres liv og helse. Disse lederne er aldri i posisjoner hvor de kan stilles rettslig til ansvar. Gjør de en tabbe, blir det ikke tiltale, men erstatning for tap av jobb som de ikke klarte — også kalt «gyllen fallskjerm».

Apropos dødsstraff

Krig er alltid en ulykke. Det er også freden etter en krig — i det minste for dem som havnet på «gal side». Enten det skyldtes dårlig moral eller etikk. Eller for dårlige fremtidsprognoser m.h.t. hvem som kom til å vinne — kanskje t.o.m. i kombinasjon med idealisme. Eller at vinneren tilfeldigvis vant krigen — uavhengig av om han burde gjort det. Å innlede freden med å skyte de «verste» blant taperne, er å stadfeste det ulykkelige også med den nyvunne freden.

Før den rettfærdige fred er oppnådd, kan vi rammes av foreløpig fred med dem på gal side som seierherrer. Å la dem ha en hjemmel, gitt i fredstid, til å skyte dem som i deres øyne er på gal side, er bare tragisk!

Å skyte mens krigen er igang, er en del av dens uhyggelige realitet og pris. Men å skyte den som alt er bragt bak lås og slå, vitner først og fremst om manglende tro på egen mulighet til å vinne, om manglende tillit til egne medkjempere, om frykt for døden som viktigere virkemiddel, også overfor egne, enn idealisme og tro på egen sak. Det er kapitulasjon!

I dag bør man vel argumentere «preventivt» for å kunne forsvare

straff. Alle vet at dødsstraff ingen preventiv virkning har. Hvorfor da ta den i bruk når alt er blitt mer komplisert og ulykkelig enn ellers!

Men kanskje kan og vil vi også begrunne straff med at forbrytelse fordrer rettfærdig «oppgjør». Å ta straffen sin har med å bli forsonet med samfunnet, med å ta ansvaret for egne handlinger — og i siste instans med menneskeverdet å gjøre. Likevel blir samfunnet ondt å leve i om rettfærdigheten gjøres total. Minst av alt blir det kristent eller humannt. For *det* forutsetter også andre verdier!

Selv om dødsstraff måtte være rettfærdig, er det rettfærdighet uten barmhjertighet, uten rehabilitering, uten det fellesskap som hører med til forsoningen. Det gjelder forøvrig enhver «total straff».

Norge bør derfor ikke bare ratifisere konvensjonen mot bruk av dødsstraff. Vi bør, som enkelte andre land, gjøre dette til en del av forfatningen vår. F.eks. kunne § 96 i Grunnloven få tilføyd: «Ingen kan straffes med Døden, med Lemlestelse eller på Livstid.»

Torbjørn Olsen

Arv og håp: evangelisering i Amerika
I hvilken utstrekning og på hvilken måte kan evangelisering omforme dagens verden? Dette spørsmålet stilte USAs biskoper i hyrdebrevet «Arv og håp: evangelisering i Amerika» som utkom rett før årsskiftet; foranledningen er at det neste år er 500 år siden evangeliet kom til «den nye verden».

Hyrdebrevet tar for seg hvordan de innfødte ble behandlet under koloniseringen og sier i den forbindelse bl.a. at «som kirke har vi ofte vært bevisstløse og ufølsomme når det gjaldt den dårlige behandling vi har gitt våre innfødte brødre og søstre, og vi har til tider gjenspeilet rasismen i den dominerende kultur». Biskopene tilføyer imidlertid at det er «feilaktig og ikke korrekt å tegne et utelukkende negativt bilde av koloniseringstiden som intet annet enn vold og utnyttning av den innfødte befolkning.» Biskopene trekker frem beretninger om mennesker som «viser bredden og dybden i evangeliseringsprosessen». Og de retter søkelyset mot det flernasjonale miljø i USA og oppfordrer i den forbindelse til å lege sår, bygge broer over kløftene og fremme enhet i mangfold. «Selve kjernen i den katolske 500-årsmarkeringen» må være re-evangelisering, understreker biskopene.

Biskopene noterer også at historien om troens komme til det amerikanske kontinent «ikke må begynne med at de første misjonærer gikk i land, den begynner århundrer før med den amerikanske urbefolknings historie». De minner også om at mange av de tidlige misjonærer led martyrdøden: «Ikke alle de innfødte folkeslag tok vel imot misjonærene eller så kristen tro og levemåte som noe som utfylte deres egen».

ORIGINS

Nye restriksjoner for Leonardo Boff
Frigjøringsteologen Leonardo Boff er blitt fjernet som redaktør for kulturtidsskriftet «Vozes», som utgis av det ledende katolske forlag i Brasil, «Vozes of Petropolis». Det skal være kardinal Ratzinger, Troskongregasjonens formann, som har grepet inn direkte — på oppfordring av erkebiskopen i Rio de Janeiro og biskopen av Petropolis. For å unngå ytterligere vansker for sine overordnede innen fransiskanerordenen,

som Vatikanet mener forsømmer sine plikter, har Boff gått med på at hans avgang skjer «frivillig», og at han skal avstå fra å skrive om kontroversielle emner som maktutøvelsen i kirken samt for en tid ikke undervise ved fransiskanernes teologiske institutt i Petropolis. Vatikanet har også vært inne på tanken å utnevne en kontrollgruppe til å overvåke alle Vozes' utgivelser.
THE TABLET

Ikke evig liv på jorden — heldigvis!
«Døden er helt naturlig — like naturlig som fødselen,» sier Horst Tappert «Derrick» til VG. «Heldigvis finnes det ikke evig liv på jorden. Da ville menneskene aldri ha kunnet utrette noe. Visste vi ikke at det en gang ville ta slutt, ville vi ikke gjøre noe ut av livet. Nei, det ville være mye verre om det ikke var noen død.»

Fordommer mot homofili er tallrike. I kristne kretser har man ofte vanskelig for å forestille seg at homofili kan vurderes som noe annet enn unaturlig, sykt og syndig. Boken *Homofili - fordommer og fakta*, redigert av Vera H. Føllesdal, rokker ved disse forestillingene og river ned noen av de mange overleverte og stadig oppegående fordommer.

Den tar opp viktige emner om et særdeles omtålig emne av stor betydning for alle som er opptatt av samfunnets og kirkens holdninger til en undertrykt minoritet. Leg og lærd i kirkene trenger å lese den for å la seg utfordre til å ta de homofile på alvor. Boken er også svært aktuell i forbindelse med de løpende politiske diskusjoner om homofilt samliv skal reguleres rettslig i Norge.

Vera H. Føllesdal har oversatt et skjønnsomt utvalg av artikler om homofili fra USA, hentet fra forskningslitteraturen i atferdsfag, samt fra kirkelig nytenkning på området. En artikkel gjengir den svenske stats utredning om de homofiles situasjon i samfunnet fra 1984 og en appendiks gjengir et utdrag av en norsk opplysningsbrosjyre om AIDS fra 1989, forfattet av personer med tilknytning til Helsedirektoratets etat for miljørettet helsevern. Fra forskningslitteraturen i psykiatri og psykologi har hun oversatt artikler om homofili og mental helse, om stadier og utvik-

ling i «å stå frem» som homofil, og om folks og foreldres holdninger til homofili. Artikkelen gir samlet ingen enkle fasitsvar, men presenterer oss for problemstillingenes kompleksitet, både når det gjelder de homofiles egen identitet og utvikling, og når det gjelder samfunnets og kirkens holdninger til homofili.

Boken henvender seg i første rekke til homofiles foreldre, men også til fagfolk som har behov for å bearbeide og mestre sitt forhold og sine holdninger til homofile. Hensikten med denne boken synes å være den samme som Carolyn Griffin gir uttrykk for i sine refleksjoner i artikkelen om «Foreldre og mytene»: «Vi, foreldre... var dårlig rustet til å komme oss etter sjokket vi fikk da vi fikk vite at vi hadde et homofilt barn... De opplysningene vi har samlet fra forskningslitteratur og beskrevet her, har hjulpet oss som foreldre til å få et sunt perspektiv på problemene» (s. 98).

I en katolsk kirkelig sammenheng representerer artikkelen til professor John Boswell og pater Anthony

Kosnik eksempler på et oppgjør med tradisjonelle kristne fordommer om homofile med viktige ansatspunkter til nytenkning omkring tolkningen av skrift og tradisjon og kirkens sjelesorg for homofile. Boswells artikkel om «Homofili og Bibelen» er hentet fra hans banebrytende doktorarbeid, som ble bearbeidet og utgitt som *Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality: Gay People in Western Europe from the Beginning of the Christian Era to the Fourteenth Century* (Chicago University Press, 1980). Kosniks artikkel om «Sjelesorg for homofile» er hentet fra et stort utredningsarbeide som han ledet etter initiativ og oppdrag av The Catholic Theological Society of America (CTSA), og som ble utgitt som *Human Sexuality: New Directions in American Catholic Thought* (Paulist Press, 1977). Den sistnevnte boken ble heftig imøtegått av den amerikanske bispekonferanse og av Vatikanet, etter all sannsynlighet fordi studiene baserte seg på empiriske undersøkelser om homofili, som den la til grunn for sine forslag til nye pastorale retningslinjer i sjelesorgen. CTSA-studien ga støtet til en meget omfattende offentlig og kirkelig diskusjon i USA om seksualetikk generelt og homofili spesielt. Mange av bidragsyterne til denne studien svarte på mange av innvendingene i en oppfølgende artikkelsamling: *Dimensions of Human Sexuality*, red. J. Gallagher (Notre Dame:

Om nordmenn

«Det forundrer meg at nordmenn, som har slik omsorg for hunden sin, ikke greier å gi det samme til mennesker,» sa den eksil-chilenske kunstner Paulina Malbran til «Mosaikk». Og hun fortsatte: «Nordmenn har mye kjærlighet inni seg, men er redde for å gi den bort.»

«Når jeg lander på Fornebu, må jeg spørre om det har skjedd en katastrofe her?» sier kunstneren Lillebet Foss til Arbeiderbladet. «Kvinner og menn ser jo tristere ut enn i noen tyrkisk landsby.»

Fra dissident til hjelpebiskop

Pater Sigitas Tamkevicius S.J., som ble dømt til ti års fengsel og eksil i Bresjnev-tiden, er utnevnt til hjelpebiskop i Kaunas i Litauen. Som sogneprest i Kybartai gjorde han seg til talsmann for religionsfriheten gjennom artikler i en rekke undergrunns-publikasjoner. I 1983 ble han arrestert og dømt sammen med en annen prest til seks

års hardt straffarbeid og fire års eksil for «anti-sovjetisk virksomhet».

I tiltalen het det bl.a. at pater Tamkevicius hadde ledet prosesjoner på kirkegården, gitt religionsundervisning til barn og arrangert julefeiring. I 1987 ble han satt fri og har siden vært rektor ved det katolske seminaret i Kaunas. CATHOLIC HERALD

fakta

15

Notre Dame University Press, 1984). De kirkelige artiklene som Føllesdal valgte ut til sin samling, gjenspeiler tidligere ansatspunkter for moderat nytenkning, men er representative for en ny retning innen kristen (katolsk) tekning.

Det skal imidlertid ikke underslås at nytenkning på dette området har ført til sterke konflikter og har vist seg å være et nokså risikabelt foretakende for den enkelte som formulerer «nye retninger» i morallæren eller som står frem. Store deler av kirkens ledelse har også vist seg lite villige til å drøfte de etiske sider ved homoseksuelt samliv åpent, samtidig som mange energisk har motarbeidet forskjellige tiltak for pastoralt arbeid blant homofile.

I en kirkelig kontekst blir en slått av at dette utgjør en underlig dobbeltmoral. For det første, offisielle dokumenter har det til felles at de taler om «pastoral forståelse og medfølelse» for homofile og om deres «rettigheter», samtidig som de går i spissen for å motsette seg alle lovforslag som skal bidra til å sikre medfølelse og rettigheter. For det annet, og kanskje viktigere, katolsk ledelse og åndsliv er knyttet til separate manns- og kvinneforbund. I sitt doktorarbeid har John Boswell argumentert for at det katolske ordensliv og presteskap også representerer den mest konsistente, utbredte, institusjonaliserte og konstruktive homofile livsform i Vesten i løpet av mesteparten av

den kristne tidsalder. Det er nærliggende å mistenke den store motstanden mot og undertrykkelsen av enhver løpende diskusjon om homofil praksis for å gjenspeile det hierarkiske mannsforbunds redsel for å møte seg selv i døren.

Det er å håpe at Vera Føllesdals samling av artikler vil fungere som en håndrekning for foreldre som konfronteres med barn som står frem, og for kirkens ledere og folk som her utfordres til å lære av mange homofiles vilje til å søke sannheten. Boken fortjener mange lesere.

Hvis bokens trykkested — i Köthen i det tidligere Øst-Tyskland — er en indikasjon på dens målsetting, burde den kunne rive ned mange av fordommens murer og bygge broer til forståelse og aksept! Selv om vi etterhvert vet at ikke alt løses ved at murer rives...

Artiklene er oversatt til et sobert riksmål og er velsignet fri for trykfeil. Imidlertid er boken noe anstrengende å lese, da den er satt med altfor små typer.

Vera H. Føllesdal (red.)

HOMOFILI — FORDOMMER
OG FAKTA

Solum Forlag. 1990

Afro-amerikanske unge trenger hjelp, men «Hva vet prestene om rap-musikk?»

Mens Jesus levde blant tollere og syndere og virkelig forsto de menneskene han snakket til, vil jeg spørre om våre prester forstår «rap-musikk» og Spike Lee-filmer? Det er dr. Donald Cheek, professor i pedagogikk ved Universitetet i San Luis Obispo i California, som spurte rundt 200 kirkefolk fra hele USA som var samlet for å drøfte hva kirken kan gjøre for de mange afro-amerikanske familiene som stadig sakker akterut i det amerikanske samfunnet. Professoren var ikke nådig i sin kritikk: Han oppfordret kirkelederne til å få bukt med den «elite-mentaliteten» som har sneket seg inn i kirkelivet. Jeg er trøtt av folk som kler seg opp til det vi kaller for kirker om søndagene. Hva er det våre kirker forteller folk? spurte han.

Den fargede befolkningen i USA rammes langt hardere av den ny-fattigdom som preger store deler av det amerikanske samfunnet. Enskjønt mange av de fargede aldri har rukket å bli rike etter oppgangstider heller. Vi kan ikke rolig sitte og se at vi mister flere generasjoner av unge mennesker, sa Kenneth Smith som er president ved Det teologiske fakultet i Chicago. Han mente kirker over hele USA må bli de fargedes beskyttere og talsmenn. Mens Kristus er det håp som mange fargede ikke har oppdaget, er kirken det instrument som kan bringe dette håpet ut. Det er noe i kirken disse barna trenger. I kirken kan unge lære at det er ingen synd eller mistak som er for store for Guds tilgivelse, var det en som sa. Ingen på møtet var særlig i tvil om at kirkene har en stor oppgave foran seg i forhold til de sosiale, politiske og økonomiske problemer store deler av de afro-amerikanske familiene har. NØP

Kirken skal blande seg i politikken
«Forsvaret av den bestående sosiale orden er ikke den oppgave Gud har betrodd de kristne. Frigjøring fra slaveri er et sentralt element i Gudsfolkets historie», sa jesuittordenens øverste leder, Peter-Hans Kolvenbach, i en tale i London for en tid siden til minne om pave Paul VI. Kolvenbach avviste kravet om at kirken skal være tilbakeholden i politiske og sosiale spørsmål. «Jesus selv har gjort innsats for rettferdigheten til sin helt personlige sak,»

sa han, og kalte fattigdommens fremmarsj i den tredje verden for «vårt århundres mest brennende sosiale utfordring.» Han minnet om at jesuittene har vært pionerer når de gjaldt å støtte fagforeningsarbeidet i Europa, USA og på Filippinene, og sa at ordenen hadde fått «viktige nye impulser» i kjølvannet av Det annet Vatikankonsil.

Samtidig understreket Kolvenbach at det er en feiltagelse å søke menneskehetens frelse i politiske revolusjoner: «Uten hjertets omvendelse kan tidligere ofre for urett-

ferdighet bli undertrykkere.» I motsetning til marxismen ser kristendommen «kjærligheten og ikke hatet» som selve kilden til all kamp mot urettferdigheten. Derfor kan en kristen aldri bli «en radikal og ubevegelig tilhenger» av en bestemt klasse, et bestemt parti eller en gruppe, men bør være et menneske som først og fremst er villig til å la seg rettlede av evangeliets ånd, sa Kolvenbach. KNA

Omveltningene i Øst-Europa har blant annet bidratt til å sette sosiale spørsmål på dagsordenen, og det er stigende konjunktur for *katolsk sosiallære* - ikke bare i disse områdene. Hvilke bærende prinsipper bygger denne lære på? Hvor ligger de åndshistoriske røttene?

Heinrich B. Streithofen, dominikanerpater og samfunnsviter, ser i denne artikkelen, hentet fra den tyske ukeavisen *Rheinischer Merkur/Christ und Welt*, nærmere på disse spørsmålene og viser også til berøringspunkter mellom “salig Thomas” og “hardkokte kommunister”. Artikkelen, som er skrevet før pave Johannes Paul IIs nye sosialencyklika utkom, er noe forkortet.

Hos mange mennesker har omveltningene i Øst-Europa vekket et behov for sosialistisk orientering. Særlig i det som inntil 3. oktober i fjor var DDR, hvor førti år med det sosialistiske enhetspartis statsideologi har etterlatt et vakuum, er eksperter i kristen sosiallære etterspurt som foredragsholdere. Men hvor finner man røttene til denne lære, som den engelske ukeavisen *Catholic Herald* for en tid siden kalte “kirkens best bevarte hemmelighet”, og som både forskere, politikere og journalister i øst og vest henviser til?

Thomisten Leo XIII

Av det som skrives om emnet, kan man lett få det inntrykk at katolsk

sosiallære først kom på banen med pave Leo XIII's encyklika *Rerum novarum* fra 1891. Men det er naturlig å spørre hvor denne encyklika hentet sine tanker og idéer fra. Kirkelige uttalelser kommer selvsagt ikke til verden på et øyeblikks varsel! For at de i det hele tatt skal kunne gjelde som kirkens ord, må de være forankret i en konsekvent tolkende tradisjon. Tar man for seg fotnotene til *Rerum novarum*, finner man - i tillegg til de mange henvisninger til den hellige skrift - diverse henvisninger til pave Gregor den store og enda flere til den hellige Thomas Aquinas. Det ville også vært noe underlig om Leo XIII, denne store fornyer av thomismen på teologiens område, had-

de skrevet sin sosial-encyklika uten å gripe tilbake til Thomas, og da særlig til den begrunnelse han gir for den private eiendomsrett. Riktignok fikk Leo kyndig hjelp av eksperter til utarbeidelsen, av sin encyklika, men han var også selv sterkt engasjert i arbeidet.

Gjenspeiler så *Rerum novarum* i ett og alt Thomas' tanker om retten til privat eiendom, en grunnleggende rett ifølge katolsk sosiallære? Eller er det kommet inn visse nyanter i teksten som stammer fra en annen tankeverden? Spørsmålet er mer interessant enn det ser ut til ved første øyekast.

Thomas' utgangspunkt: det allmenne vel

For Thomas er utgangspunktet for all sosialfilosofisk tenkning ‘det allmenne vel’, forstått som et ‘personalt’ vel for alle samfunnets medlemmer, men personal betyr for Thomas ikke ‘selvstendig’ eller ‘uavhengig’ slik ordet gjør for vår moderne forståelse. Lyder det vanskelig? Det er da heller ikke så lett for oss å sette oss inn i et slikt allmennvel-begrep. Vi er så vant til den tenkemåte at samfunnets medlemmer først og fremst er individuelle rettsobjekter som så i sin tur har forpliktelser overfor fellesskapet. Ut fra denne moderne tankegang er det allmenne vel et system som bringer de selvbegrunnede og selvsagte individuelle rettigheter i et visst forhold til hverandre. La meg ta et eksempel: Begrunner man retten til privat eiendom direkte med den enkeltes rettigheter som person, eller er begrunnelsen at *hensikten* med de materielle goder -

Kirken skyld i Pinochets fall

Hustruen til den tidligere argentinske diktatoren Augusto Pinochet uttalte nylig at det var den katolske kirkes opposisjon mot hennes mann som førte til hans fall. Ifølge Lucila Hiriati de Pinochet var kirken virksamhet «den direkte årsak» til at Pinochet tapte folkeavstemningen i 1988 og enevoldsmakten i landet.

CATHOLIC HERALD

Mer grunnleggende enn økonomisk vekst!

«Jeg har sluttet å tro at økonomisk vekst hjelper,» sier Dag Hareide, leder i Norges Naturvernforbund. «Nå må medmenneskelighet og miljø avgjøre våre verdivalg. Kanskje kan vi beholde vår levestandard som den er, kanskje ikke.

I 50-åra var den materielle levestandarden omtrent halvparten av hva den er nå.

Likevel var alle i arbeid. Nei, vi står nok foran noen mer grunnleggende valg enn bare å be om mer økonomisk vekst...

Vi kan ikke lenger tenke oss en vekstkurve herfra til evigheten. Når vi engang sitter og snakker med barnebarna, vil vi kanskje le av hvor primitivt dette med bruttonasjonalproduktet var.»

ARBEIDERBLADET

markedsøkonomien

17

nemlig den at de er til for alle, og skal komme alle til gode - bare kan oppfylles tilfredsstillende dersom de forvaltes "privat"? Den som avleder retten til privat eiendom direkte fra personbegrepet, tar allerede på forhånd et individuelt, det vil si et privat utgangspunkt.

Fra subjektive rettigheter til sosialt medansvar

Det er nok et visst brudd med tradisjonen, men bare i argumentasjonsmåte, ikke når det gjelder den praktiske utformingen. Leo XIII var sterkt påvirket av folk som Luigi Taparelli og Christian Wolff og deres rasjonalistiske naturrett, som lar doktrinen om 'den evige lov' fare og i stedet går empirisk til verks og tar sitt utgangspunkt i samfunnsmedlemmenes subjektive rettigheter. Med dette som utgangspunkt går veien så videre til den sosiale forpliktelse som begrunnes ut fra det man via erfaring kan fastslå, nemlig at mennesket de facto bare kan oppnå sitt mål gjennom samarbeid med andre.

Men i sentrum for argumentasjonen står alltid den første 'rettsbærer', det vil si individet som søker sin fullkommengjørelse. Om man her ikke lenger har med Thomas' systematiske logikk å gjøre, som igjen går tilbake til kirkefedrenes metafysiske betingede syn, så finner man i hvert fall en praktisk formel for hvordan man skal gå frem: først individet, som skal svare for sine handlinger, dernest den enkeltes sosiale medansvar - en effektiv måte å få satt sosial handling ut i livet på. Likevel kan man ikke helt komme bort fra at denne tenkemå-

ten bragte visse individualistiske trekk inn i det sosiale resonnement. Men den åpnet veien for å ta opp i den katolske sosiallære FN's naturrettslig inspirerte menneskerettighetserklæring, slik pave Johannes Paul II gjorde i sin encyklika *Mater et magistra*.

Thomas' poeng ...

Også Thomas kommer, med sin eiendomsbegrunnelse, til det samme resultat når det gjelder praksis, men han bruker altså en annen slags logikk. Hans logikk har den fordel at spørsmålet om hvordan det hele skal ordnes, ligger i forkant av spørsmålet om individuelle interesser. Ifølge Thomas kommer man via den økonomisk erkjennelse at den materielle verden faktisk 'krever' en mest mulig effektiv fordeling av ressursene, umiddelbart frem til et privatrettslig basert økonomisk system; nærmere bestemt til markedsøkonomien, men vel å merke en *sosial* markedsøkonomi, fordi det er *sosiale* hensyn - altså hensynet til det allmene vel - og *ikke private* hensikter og mål som rettferdiggjør eksistensen av privat eiendom.

Den som derimot tar utgangspunkt i individuelle rettigheter, kan litt for lett falle for fristelsen til å velge en individualistisk orientert markedsøkonomi. Det sosiale aspekt ved markedsøkonomien blir, i et slikt perspektiv, noe man kommer frem til *etter* at man har erfart at det ikke er nok å sikre de individuelle rettigheter, og *etter* at man har innsett at man trenger å skifte forspann foran samfunnsordenen. Utviklingen av Manchesterliberalis-

men til en mer sosialt orientert markedsøkonomi var ikke først og fremst et resultat av rasjonelle overveielser, men ble snarere tvunget frem av helt andre årsaker enn de økonomiske - nemlig politiske, sosialpolitiske.

... også for kommunister

At det nettopp ikke er personbegrepet som er det avgjørende ved et økonomisk system, opplever vi i dag på nært hold. Når selv hardkokte kommunister for tiden omvender seg til markedsøkonomien, skyldes det ikke dette økonomiske systems personbegrep, men snarere det faktum at bare markedsøkonomien - vel å merke *den sosialt funderte markedsøkonomi*, tuftet på hver enkelts ansvar for det felles beste - ser ut til å gi en rasjonell utnyttelse av de naturlige ressurser. Mens 'kollektivøkonomien' fører til bankerott.

Og nettopp *det* var salig Thomas' poeng!

Refsende pavebesøk i Polen

I skrivende stund går pave Johannes Paul IIs ni dagers besøk i hjemlandet, det tredje i rekken og det første i et demokratisk Polen, mot slutten. Hovedtemaene i hans taler var, ifølge rapportene: advarsler mot vestlig forbrukermentalitet og hard refs for de 600.000 aborter som årlig foretas i det katolske Polen. "Abort er like ille som nazistenes utryddelse av jøder og sigøynere og den amerikanske bombingene i Viet-

nam," sa paven. Han uttrykte også stor skuffelse over at Polens nasjonalforsamling nylig skrinla et lovforslag fremmet av kirkelige kretser om totalforbud mot abort samt straff på inntil to års fengsel for dem som tar abort. Kommunistregimets lov om fri abort gjelder fremdeles i Polen.

"Vi er fullstendig på linje med paven når han maner til kamp mot drap på ufødte mennesker. Og vi forstår godt hans karakteristikk av deler av Europa som 'en

kirkegård der millioner av uskyldige ligger begravet fordi menneskelige grusomhet har tatt overhånd i det tyvende århundre'," skriver avisen Vårt Land i en kommentar til pavens ord. "Men det er ubevist og tragisk - ja, faktisk løgnaktig - når paven ikke vet bedre enn å omtale abort og nazisme i samme ordelag: Den ene forbrytelse handler om tilfeldige drap, den andre om systematisk utryddelse på grunn av rase- og kulturtilhørighet. Ved å

Lykkelig flerkulturelt i Akersveien

Den helt store sommervarmen uteble lørdag den 1. juni da Caritas Norge i samarbeid med St. Olav menighet i Oslo og diverse katolske nasjonale grupperinger hadde invitert til flerkulturell dag i den katolske delen av Akersveien, nærmere bestemt gatestumpen mellom St. Olav domkirke, Bispegården og St. Sunniva skole. Men om solen ikke var helhjertet til stede, var det desto flere andre som var det, og som gjennom musikk, dans og humør - samt velsmurt forsterkeranlegg - sørget for høy temperatur. Om alle de 92 nasjonaliteter som St. Olav menighet omfatter, var representert, vites ikke, men mange var der. Og selvsagt kom St. Josephsøstrene, som har hatt til huse i Akersveien siden før århundredskiftet, ut for å være med på moroa - de eldste støttet til stakk eller medssøster.

Et rikholdig og variert programtilbud hadde fått plass mellom den innledende messe og den avsluttende kirkekonserter - og diverse stands med salg av alt fra hjemlige boller til 'varmt-krydret-og-eksotisk-på-tallerkenen' sørget for at man kunne styrke seg mellom slagene. For slag i slag gikk det med musikk på høyvolum og konferansierer i storform. Her var informasjon om Caritas' vannprosjekt i det tørre bolivianske høyland, om den chilenske kirkes menneskerettsorganisasjon "Vicaria", her var stands fra de katolske speiderne og Caritas, fra fransiskanerne og St. Olav bokhandel. Og selvsagt var det dans i fremmedartede og fargerike bunader til fengende rytmer: Her var det fritt fram for glad og høylydt, men ellers høyst fredelig

nasjonal stolthet på kirkebakken. Chilenerne sang, og vietnamesere, filippinere, polakker, kroater og columbianere danset og sang, spilte og huijet. Sistnevnte slapp sambaen løs i denne gatestumpen der i tidligere juni-tider Kristi Legemsprosjekten skred lovsyngende frem med blomster, faner og flagg, det pavelige inkludert - en annen sort fargerik katolsk kulturpresentasjon i vår hovedstad. De pavelige var forresten med nå også: gule og hvite kreppapirremser blafret friskt fra bjørkebuen som ønsket velkommen i veien.

- Storformøyd! var Caritasleder Bernt Gulbrandsens kommentar, neppe med spesiell adresse til haglstormen som midlertidig fordrev den norske sanggruppen fra scenen mens notene flagret til værs. - Hensikten med arrangementet var å vise at her har vi et særdeles fargerikt fellesskap som fungerer under kirketaket og sånn nogenlunde ellers - samt oppfordre til mer samarbeid mellom de ulike nasjonale grupper. Det blir så lett vanntette skott og lite 'flerkulturelt samkvem' utenom gudstjenestelivet. Det samarbeidet vi har hatt i dette halvåret forut for arrangementet, har vært flott, det har knyttet bånd og gjort de vanntette litt mindre tette, som de i dette tilfellet bør være, sier Gulbrandsen. Og lover å komme tilbake "med en ny vri" neste år.

Kanskje det da blir noe for "Norge rundt" eller den mer lokalpregede del av Oslo-mediene som denne gang valgte å stå over evenementet? 92 nasjoner under samme kirketak og himmel er tydeligvis ikke eksotisk nok for dagens medie-Norge. UKJ

TIBET:

OFRET PÅ ØKONOMIENS ALTER

Som kjent invaderte Kina det selvstendige Tibet i 1950, og i 1951 ble en tvangsavtale om kinesisk overherredømme undertegnet i Beijing. «Folkemord er den eneste dekkende betegnelsen for det som siden har foregått i Tibet,» skriver Erik Sagflaet i Arbeiderbladet, i en artikkel med overskriften Folkemordet som verden tillater:

«Kinesernes overgrep mot tibetanerne kan trygt sammenlignes med nazistenes behandling av jødene eller med Pol Pots behandling av kambodsjanerne. Det er liten tvil om hvem som har vært Pol Pots læremestre. Men mens nazistenes jødeutryddelse aldri er glemt, og Pol Pots dødsmarker har vakt verdensomspennende oppmerksomhet, har kineserne i Tibet uforstyrret av omverdenen fått bedrive folkemord, kulturmord og miljømord.

FN har nøydt seg med tre resolusjoner (1960, 61 og 65), hvor brudd på menneskerettighetene i Tibet blir fordømt. Men effektive sanksjoner mot Kina er aldri blitt gjennomført av noe land. Handelsmulighetene i stormakten Kina har alltid vært viktigere enn tibetanernes liv. De er blitt ofret på økonomiens alter...

Tibetanerne er blitt karakterisert som verdens mest religiøse folk. Buddhismen er en vesentlig del av deres hverdag. Å utrydde religionen og ønsket om uavhengighet har vært prioriterte oppgaver for kommunistregimet i Beijing...

Dalai Lama når iblant fram med sine forsøk på å skape oppmerksomhet rundt det som skjer i Tibet. Men det blir snart glemt. Og bak Tibets stengte grenser fortsetter utryddelsen, i fred for ubehagelig innsyn.»

sammenligne to inkommensurable størrelser, nivelleres redselsbegrepene. Abortkampen tjener ikke på å bli sammenholdt med holocaust, fordi den i så fall betinger historieløshet," skriver avisen, som minner om at "i Polen plasserte Hitler de fleste av sine dødsleire. Og paven leder den katolske kirke, hvis rolle under jødeforfølgelsene det er grunn til å stille alvorlige spørsmål ved".

Pavens anliggende for bønnens apostolat i juli:

At lojalitet, ærlighet og vennskap må være selve kjernen i idretten.

Viktig landsmøte for NKKF

Norges Katolske Kvinneforbund (NKKF) holdt landsmøte i Trondheim i dagene 31. mai til 2. juni. Forbundet, som er tilsluttet World Union of Catholic Women's Organizations (WUCWO), samler både enkeltmedlemmer, kvinnegrupper og foreninger samt ordenssøstre under sin paraply.

Landsmøtet hadde denne gang en kjær og velkommen gjest, WUCWOs president, den nederlandske Marie-Thérèse van Heteren-Hogenhuis. Hun berettet inspirerende om unionens arbeid, bl.a. om verdenskongressen i Mexico i september i år. Hun minnet om de mange oppgaver kvinnene har i Kirken når det gjelder å ta vare på og ha omsorg for mennesker, og hun oppfordret sterkt til studium av dokumentet *Christifideles laici*, pavens oppsummering av bispesynoden i 1987 om legfolket.

NKKF vil sende 5 deltagere til verdenskongressen i Mexico, og landsmøtet vedtok å tilby Unge Norske Katolikkers Forbund (UNKF) å sende en deltager samt dekke halvparten av vedkommendes reisekostnader. Det ble fattet viktige vedtak om retningslinjer for forbundets arbeid, bl. a. søker man å bedre kontakten og samarbeidet mellom styret og de enkelte ledd og medlemmer. NKKFs blad "NKKF-nytt" er et viktig middel i den forbindelse og bør videreutvikles. Andre viktige innsatsområder er samarbeid på verdensplan med WUCWO og med katolske kvinner på nordisk plan, mens andre viktige samarbeidspartnere er Caritas Norge og Pastoralrådet i Oslo Katolske Bis-

pedømme (OKB) og etterhvert også pastoralråd i de øvrige stift.

Temaer landsmøtet ønsker at NKKF skal arbeide videre med, er vold i familien - som også er et av emnene som skal drøftes på verdenskongressen - og uærlighet og dens følger for barn og unge. Temaet barn og unge i menigheten vil forbundet studere nærmere på grunnlag av en rapport som Pastoralrådet i OKB skal lage. Videre vil man se på den ulike praksis i menighetene når det gjelder å la piker være ministranter.

Følgende styre ble valgt for de neste tre år: *Rønnaug Aaberg Andresen* fortsetter som formann, øvrige styremedlemmer er *Sigrid Gellein Holm*, *Liv Wethe*, *Grete Bjerkelund* og *sr. Anne Krohn*. Varamedlemmer: *Aimée Wedset*, *Inger Marie Steiner* og *Anne Helene Utgaard*.

Arrangementet av landsmøtet har Trondheim all ære av! Møtene ble effektivt avviklet, og hyggekveld og festaften satte en ekstra spiss på det hele. Men det som kanskje vil sitte lengst i minnet hos deltakerne, var den varme som pater Georg Müller - apostolisk administrator for Trondheim stift - møtte denne invasjonen av kvinner med, og den spesielle messen han holdt for landsmøtedeltakerne lørdag formiddag. Glemmes skal heller ikke messen sammen med menigheten søndag. Dette ga landsmøtet den åndelige dimensjon som for oss katolske kvinner må være den viktigste grunnen til at vi er sammen: vårt åndelige fellesskap i den hellige katolske kirke.

R. Aa. A.

Menneske på heltid

- Engasjement er nettopp det fremste kjennetegn ved forfatteren Johanna Schwarz som fyller 60 år i dag. Eller for å benytte en betegnelse hentet fra en av hennes bøker: menneske på heltid, noterer Terje Stemland i Aftenposten den 31. mai. - Som opprører mot likegyldighet og urett har hun opptrådt utradisjonelt og uredde, med et temperament og et engasjement som få kan oppvise maken til.

Johanna Schwarz er født i Wien av jødisk-kristne foreldre, kom til Sverige som flyktning etter Hitlers Anschluss i 1938. Her ble det skolegang og studier. Norsk litteratur fengset, og i 1961 kom hun til Bergen som universitetslektor i svensk sprog og litteratur, men innen det hadde hun konvertert til katolisismen og debutert som lyriker med samlingen "Glas" på Norstedts Förlag i Stockholm. I 1967 ble hun norsk statsborger; siden 1975 har hun holdt til på Kongsberg, undervist og utfoldet seg politisk og litterært. Hun har skrevet 11 bøker, og i anledning av jubileet gir Pax Forlag ut festskriftet "Johannas bok", som består av upubliserte dikt og korttekster hun har skrevet på 80-tallet.

- Hun er jøde. Hun er nesten blind. Hun er katolikk. Hun er kommunist. Hun har vært borti det meste som regnes for galt, noterer Vårt Lands Liv Riiser i sin hyllest til "Johanna med det brennende hjertet", hun som "folder sine knyttnever og ber". ●

Fiendebilder som låser seg

«Nå når vi så vidt har lagt den kalde krigens fiendebilder på hylla, er vi i ferd med å gi en ny generasjon nye fiender å være redd for.» Vi siterer her fra en artikkel i *Nationen*, «Fiender for nye generasjoner», signert Kari Gåsvatn: «I Bergen er det gjort en undersøkelse om barns reaksjon under Golf-krigen. Den viser at barna var livredde... Mange var redd Scud-raketter når de ikke hadde tak over hodet på skoleveien eller i friminuttene.

Mange ble redd mørk-hudede, fordi det ble fokusert på «slemme irakere»...

Voksne kan diskutere fram og tilbake om hvem som har skylda, moralen, rettferdigheten, seieren og makta på sin side. Men én ting kan ingen voksne diskutere seg bort fra: Barn er alltid uskyldige, samtidig som de rammes aller hardest, både fysisk og i form av ubearbeidet angst og fiendebilder som låser seg.

Forskere har laget tykke utredninger om hva krig gjør med barns følelsesliv. Men

har noe av all denne kunnskapen noen gang vært trukket inn i de grundige strategiske overveielser og forberedelser før en krig? Har noen tatt med i regnestykket hvor mange barn som gjennom den påtenkte krigen vil lære at vold og ikke fornuft er måten å løse konflikter på?

Kommer barns psykiske kostnader noen gang med i militærbudsjettene? Vil forhandlingsløsninger noen gang bli betraktet som investering i nye generasjoner med tillit til omverdenen?

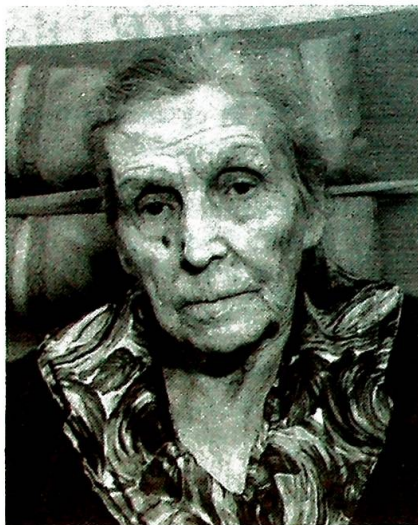
Margrethe Falkanger in memoriam

Med Margrethe Falkanger, som døde 27. mai, vel 90 år gammel, er en god samaritan gått bort. I hele sitt voksne liv, frem til fylte åtti år, arbeidet hun på eget initiativ og uten lønn full tid med å hjelpe folk som hadde det vanskelig, særlig dem som stod langt nede på samfunnsstigen. Hun fant veien til den katolske kirke i 30-årene; i 1971 ble hun tildelt den pavelig orden "Pro patria et pontifice" for sitt "arbeid for sosialt vanskeligstilte i samfunnet".

For å hedre Margrethe Falkanger, som i stillhet gjorde det gode og ingen heder søkte, gjengir vi - i noe redigert form - den preken pater Albert Raulin holdt ved requiem-messen i St. Dominikus kirke den 3. juni.

Vår Herre og Frelser, Jesus Kristus, synes å forlange det umulige. Gode gjerninger krever han. Ellers får vi høre: Vekk med deg. Jeg var sulten, og du ga meg ikke mat. Jeg var syk, og du kom ikke for å se til meg. Men hvordan skal vi forholde oss til disse barmhjertighetsgjerningene? Ifølge det evangelium vi nettopp hørte (Matt. 6,1-6), ser det enkelt ut. Din venstre hånd skal ikke vite hva din høyre gjør. Du skal vokte deg for å gjøre dine fromme gjerninger med tanke på at folk skal se deg. Og dog sier Jesus i den samme bergpreken: Du er verdens lys. La ditt lys skinne slik for menneskene at de ser de gode gjerninger du gjør og priser din himmelske far. Med andre ord: Gjør dine fromme gjerninger slik at menneskene får øye på dem. Det er verre enn sirkelens kvadratur.

Intellektuelt sett er det faktisk uløselig, og den teolog som vil påstå at han har ordnet opp i disse tilsynelatende

motstridende formaninger, er lite troverdige. Han har ikke fått tak i evangeliets guddommelige paradokser. Men den nøtt som intellektuelt ikke lar seg knekke, viser seg å være som en barnelek for dem som ikke spør etter et tanke-system, men etter et liv i kjærlighet. Slik var det for Margrethe Falkanger. Tilsynelatende temmelig ubesværet oppfylte hun Jesu samtlige krav.

Hennes liv har vært rikt på gode gjerninger. Hun har skaffet mat til dem som var sultne, har gitt dem å drikke som var tørste, hun har tatt seg av alle som trengte hennes hjelp og vært trofast mot dette livsprogram så lenge hun hadde krefter til det. Lite betrodde hun seg om sine dypeste motiver. Det er betegnende at de rettferdige som Jesus lønner for deres barmhjertighetsgjerninger, ikke aner at det var Kristus de gjorde det for. Margrethe Falkanger kan umulig ha oversett at det var Kristus hun tjente. Hun var for opplyst til det. Men jordnær som hun var, var det hovedsakelig behovene hun fikk øye på og ikke sin egen innsats.

Visste hennes venstre hånd hva hen-

nes høyre gjorde? Knappt nok, fordi hun vaktet seg for å gjøre disse fromme gjerninger med tanke på at andre skulle se dem. På dette punkt var hun ubøyelig. Det var et særtrekk ved henne at alt ble gjort så diskret, så diskret. Aldri noen publisitet. Aldri noen blæst. Hun hadde lagt seg på sinne at larm gjør sjelden godt, og godt sjelden larm.

Margrethe Falkanger var fremmed for den bakvendte skinnhellighet som består i å sette sitt lys under en skjepp for bedre å dyrke sitt eget bilde. Hun klarte å gjøre det gode såpass sterkt at de som kjente henne aldri var i tvil: Hun ga dem rik anledning til å takke Gud. Vi har visst det hele tiden, hvor meget to det var i Margrethe Falkanger, for hennes diskresjon hadde en egen utstråling. Ikke minst hennes familie kan vitne om at hun var et forbilde for dem, og anledning til å prise Gud. Nå er hun død, som den siste av sin generasjon. Hun har fullført løpet, vært trofast. Og nå ligger rettferdighetens krans ferdig til henne.

Hennes budskap er klart: La dere ikke skremme av de paradokser evangeliet legger i vår vei. Det er så lett å frita seg selv fra å handle fordi alle de teoretiske problemene ikke lar seg løse. Heller gå i gang med å praktisere Jesu lære. Dette er Margrethe Falkangers åndelige testamente: 1) Vær for den nød din neste lider, og møt denne nød med din effektive barmhjertighet. 2) Ingen blæst! La ikke din venstre hånd vite hva din høyre gjør. Men 3) husk på at det tjener Guds ære når du lar andre få innblikk i det som for deg bør være selvfølgelig, og som du dermed ikke kan skjule: din nestekjærlighet.

Vi lyser fred over Margrethe Falkangers minne, hun hvile i fred.

Paven inviterer til Birgitta-feiring
I anledning av at det er 600 år siden den
hellige Birgitta ble helgenkåret, har pave
Johannes Paul II invitert den svenske og
den finske lutherske primas, Bertil Werk-
strøm og John Wikstrøm, til en økumenisk
bønnegudstjeneste på Petersplassen. Også

de katolske biskopene Hubertus Branden-
burg av Stockholm og Paul Verschuren av
Helsinki vil være til stede. Ifølge Vatikanet
vil denne feiringen «vise det hjertelige for-
hold som eksisterer mellom den katolske
og den lutherske kirke i Sverige og Fin-
land».

CATHOLIC HERALD

Toleransenivået må heves!

«Ytringsfriheten er til for de upopulære
meningene,» sier høyesterettsadvokat
Johan Hjort til Vårt Land. «Vi må tåle far-
veklattene i samfunnet, og vi må lære oss
til å leve med urokråkene. Toleransenivået
i dagens samfunn må heves!»

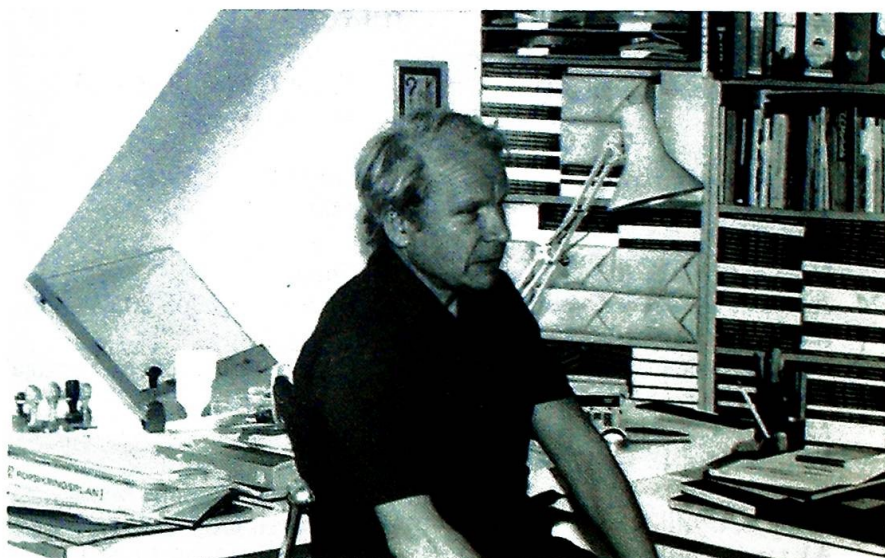
Midlertidig nedtrapping i St. Olav Forlag

Den 31. mai gikk lederen for St. Olav Forlag gjennom 12 år, Johs. Bruce, av med pensjon - for å dukke opp i sin gamle stilling på deltidsbasis noen dager senere! Det har lenge vært klart at Bruce skulle slutte i forlaget, men siden hele mediasituasjonen i Oslo Katolske Bispedømme for tiden er oppe til vurdering, og det drøyer med endelige avgjørelser, har man valgt å la forlaget gå på lavgir en tid fremover. Med den erfarne 'gammelredaktøren' i sjefsstolen - på loftet over St. Olav Bokhandel. En bok med tekster av den hellige Augustin er på trappene, forteller den nyslåtte halvpensjonist, som gleder seg til å få enda mer tid til å drive med noe av det han liker aller best: lese. Og som synes det har vært "et privilegium å ha hatt en jobb hvor hobbyen har vært en del av jobben".

- St. Olav Forlag er en uhyre viktig del av kirkens virksomhet, og Oslo Katolske Bispedømme har mye å takke deg for, sa generalvikar Albert Castricum bl.a. i sin takketales under en liten markering av Bruces 'nedtrapping'. - Du har gjort en stor innsats i den tid du har hatt hånd om forlaget. Mange gode og vakre bøker har sett dagens lys, og ganske særlig i de siste årene har St. Olav Forlag markert seg svært godt i den lille nisje av 'smale' forlag her hjemme. Gode kritikker langt ut over vårt lille katolske miljø vitner om det, sa pater Castricum, som også takket for at Bruce fortsatt vil ta seg av kirkens forlagsvirksomhet i en overgangsperiode.

Mange håper at den perioden må bli kortvarig - selvsagt ikke ut fra noe ønske om å helpensjonere Johs. Bruce hurtigst mulig! - men ut fra ønsket om å ha et katolsk forlag på høygir. Hans innsats i disse 12 årene bør honoreres med at det satses helhjertet på å føre videre det han har bygget opp!

UKJ

Under Johs. Bruces ledelse har St. Olav Forlag markert seg svært godt i den lille nisje av «smale forlag» her hjemme. Nå trapper han og forlaget ned.

**Oslo Katolske Bispedømme
søker for snarlig tiltredelse en**

KANSELLIST

med det overordnede ansvar for administrasjon og økonomistyring i bispedømmet. Oppgaven omfatter budsjettering, regnskapsføring, økonomirapportering og likviditetsforvaltning, samt tilsynsansvar for bygningene. Kansellisten fungerer også som personalsjef for leg-ansatte.

Det kreves økonomisk utdannelse på DH-nivå eller lignende, og erfaring fra ledende stilling på tilsvarende område i offentlig eller privat virksomhet. Lønn etter avtale. Skriftlige søknader sendes til

Oslo Katolske Bispedømme

Akersveien 5, 0177 Oslo 1

innen 8. juli

TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt

SATS + PASTE A/S

Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10
Tlf.: (02) 30 04 16 – 30 84 53

MALERMESTER
utfører allslags måler- og tapetserarbeider

GEORG FOERSTER

Tlf.: 15 54 26/15 56 06

GUSTAV BÖHM & SØN A/S

Bakeri og Konditori

Drammen
Tlf. (03) 83 42 80

22 Liturgisk kalender

JUNI

(Norske tidebønner uke 4)

23. *12. Søndag i kirkeåret*
Job 38, 1,8—11
2. Kor 5,14—17
Mark 4,35—41, eller
24. Johannes Døperens fødsel
Jes 49,1—6 Apg 13,22—26
Luk 1,57—66.80
25. Ferial 1. Mos 13,2.5—18
Matt 7, 6.12—14
26. Ferial 1. Mos 15,1—12.17—18
Matt 7,15—20
27. Ferial el. Cyrillus av
Alexandria biskop og
kirkelærer
1. Mos 16,1—12.15—16
Matt 7,21—29
28. Ireneus, biskop og martyr
1. Mos 17,1.9—10
Matt 8,1—4
29. Petrus og Paulus, apostler
Apg 3,1—10 Gal 1,11—20
Joh 21,15—19
(Norske Tidebønner uke 1)
30. *13. søndag i kirkeåret*
Visd 1,13—15.2,23—24
2. Kor 8,7.9.13—15
Mark 5,21—43

JULI

1. Ferial 1. Mos 18,16—33
Matt 8, 18—22
2. Ferial 1. Mos 19,15—29
Matt 8,23—27
3. Thomas, apostel
Ef 2, 19—22 Joh 20,24—29
4. Ferial el. Elisabeth av Portugal
1. Mos 22,1—19
Matt 9,1—8
5. Ferial el. Antonius Maria
Zaccaria, prest
1. Mos 23, 1—4.19.24,1—8
Matt 9,9—13
6. Jomfru Marias lørdagsmesse
el. Maria Goretti, jomfru og
martyr
1. Mos 27,1—5.15—29
Matt 9,14—17
(Norske Tidebønner uke 2)
7. *14. søndag i kirkeåret*
Es 2,2—5 2. Kor 12,7—10
Mark 6,1—6
8. Ferial 1. Mos 28,10—22
Matt 9,18—26
9. Ferial 1. Mos 32, 22—32
Matt 9,32—38
10. Ferial
1. Mos 41,55—57.42,5—7
Matt 10,1—7
11. Ferial Barnabas apostel
Apg 11,21—26; 13,1—3
Mt 10,7—13
12. Ferial
2. Kor 3,4—11; Matt 5,17—19
13. Ferial Antonius av Padua, prest
og kirkelærer
2. Kor 3,15—4, 1.3—6
Matt 5,20—26
14. Ferial
2. Kor 4,7—15
Matt 5,27—32
15. Jomfru Marias lørdagsmesse
2. Kor 5,14—21;
Matt 5,33—37
(Norske tidebønner uke 3)
16. *15. søndag i kirkeåret*
Es 17,22—24; 2 Kor 5,6—10
Mark 4,26—34
17. Ferial
2. Kor 6,1—10
Matt 5, 38—42
18. Ferial
2. Kor 8,1—9 Matt 5,43—48
19. Ferial Romundal, abbed
2. Kor 9,6—11;
Matt 6,1—6.16—18
20. Ferial
2. Kor 11,1—11 Matt 6,7—15

BEGRAVELSESBYRÅER

**T.S. JACOBSEN-
GRUPPEN**
ULLEVÅLSVEIEN 1

TELEFON * (02) 20 79 05
20 62 02—11 15 61
Telefax 20 70 04

CARITAS | NORGE
DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3

Gavekonti:

Postgiro: 5 00 40 64 – Bank: 8998.09.08136

Neste nummer utgis 16. juli Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Mette Andrésen o.p.

Hanne Berentzen

Liv Greni

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Redaksjon: Tlf. (02) 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. (02) 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

23

**St.
OLAV**

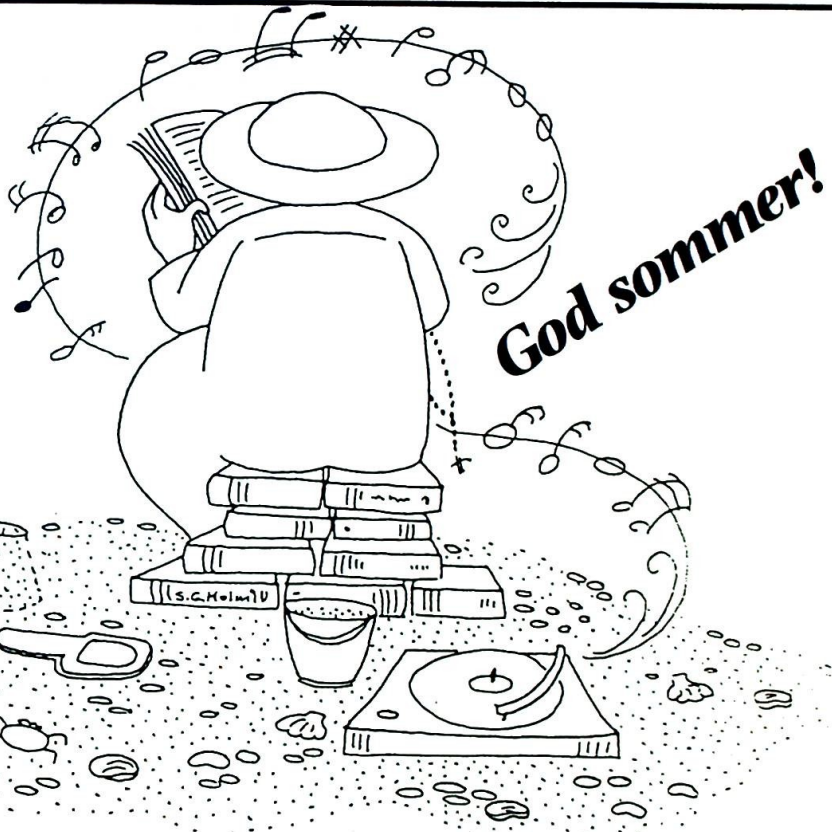
BOKHANDEL

Akersveien 14, 0177 Oslo 1

Telefon: (02) 20 72 48

Fax: (02) 36 02 63

**Husk det viktigste
før du drar!
BØKER OG MUSIKK**

God sommer!

SOMMERTID 24.6.–19.8.:

Mandag – fredag: kl. 9.00 – 16.00

Torsdag: kl. 9.00 – 16.30

Lørdag: kl. 9.00 – 13.00

Benytt anledningen til et besøk når du er i Oslo, du finner oss også i Nordenfjeldske Kunstindustri-museum under Olavsdagene i Trondheim: 25.7–2.8.

A / S NORSKE SHELL

Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.

BESTILLING (02) 66 59 00 – SERVICE (02) 66 58 60 – 66 58 61

Blikk
på tiden

Imorgen er det søndag...

Jeg sitter og skriver.
Det er ikke søndag.

Jeg falt for fristelsen. Derfor åpner denne artikkelen annerledes enn jeg hadde tenkt. Det skulle ha stått:

Jeg sitter og skriver.
Det er søndag.

Men slik ble det ikke denne gang. Jeg falt for fristelsen og dro på Smålensmarkedet på Borgarsyssel Museum i stedet. Men det var fristelsen og ikke fromhet som gjorde det. En ren utsettelse. Nok en gang en tanke om å stå opp grytidlig (det klarer jeg aldri, men har alltid et håp om at det kan gå), og et resultat med å tøye fristen til det ytterste – og ta med litt ekstra stress underveis.

Min plan og mitt bestemte forsett var å skrive på søndag. Først gå i messen, så nyte kirkekaffen, og så ta en liten ubemerket tur på kontoret for å få skrevet artikkelen. I ren selvmotsigelse.

Selvmotsigelse – eller en liten preken til meg selv. Det jeg er opptatt av for tiden, har nemlig noe med hellighet og helligdag å gjøre. Jeg har skrevet om det i flere artikler, jeg har holdt foredrag om det, jeg har snakket om det med alle som vil høre på helt til de ikke gidder lenger. Og enda er jeg ikke ferdig med det. Det

har ikke gått inn. Fremdeles blir det ofte midnatt lørdag før jeg setter meg ned og ser at alt er pent og rent og hyggelig, og jeg kan bare slappe av. Fremdeles strekker ikke uka helt til – og jeg får ta meg en liten tur på kontoret søndag for å komme ajour...

Eller ta unna litt av strykehaugen. Bake brød på kvelden, gjøre noe som nok er nødvendig og hører med til produksjon og plikt, men som ligger på den hyggelige og ubemerkte siden av gjøremålene.

Det var lettere før i tiden, sier noen. Da hadde ikke folk det så travelt. Da hadde de ikke alt det de skulle gjøre på jobben i uka, og alt de må gjøre hjemme i helgen. Vi er nødt til å ta søndagen til hjelp for å få det til å gå rundt.

Nettopp.

«Imorgen er det mandag, Herre Konge,» sa skutelsveinen til Olav Haraldson en gang kongen satt og spikket. Kongen samlet da sammen tresponene og lot dem brenne opp i hånden sin. Dette forteller Snorre for å vise hvor alvorlig helgenkongen tok de nye påbud om helligholdelse av søndagen.

Det er snart tusen år siden denne episoden i Gardarrike. Den gang gjennomlevde landet vårt et totalt skifte i samfunnets verdigrunnlag. I dag er vi i ferd med å forlate dette verdigrunnlaget. Som samfunn fjerner vi oss fra det hellige. Lovene som satte det til samfunnsnorm at det skulle være forskjell på søndag og hverdag, er nå i forandring.

Hvor står vi kristne i dette bildet? Hva betyr hellighet for oss? Er vi også blitt så profane, så opptatt av å tilpasse oss mennesker og samfunn rundt oss at vi kaster det hellige på båten?

Jeg tror vårt forhold til søndagen

er en prøvestein på vårt forhold til det hellige. Fordi det ikke handler om teori, men om en alltid tilbakevendende og utfordrende praksis. Det handler om at vi hver eneste søndag året rundt er nødt til å bryte med samfunnets krav om alt vi skal produsere, alt vi skal klare og greie og gjøre for å være ordentlige og skikkelige mennesker. Den første dag i hver eneste uke skal vi vie til noe helt annet enn vårt jag – enten det er etter karriere eller materielle goder. Den første dag i uken skal vi rett og slett holde hellig. Adtskilt og annerledes. Den dagen handler om Gud først og fremst.

Den dagen skal vi ikke handle mat og klær, vi skal ikke male huset og grave i haven, vi skal ikke gjøre tusen nyttige ting, men lytte til et helt annet perspektiv. Låne Gud øre, og i praksis bli minnet om at livet handler om mer enn å leve opp til alle mulige krav om nytte...

Det var flott å falle for fristelsen på søndag. Flott å komme til Borgarsyssel Museum. Gå rundt blant unger og gamle, spise vafler med rømme og jordbærsylltetøy, få nytt møte med gammel kultur. Oppdage noen skatter jeg ikke kjente, nyte gjensynet med noen jeg hadde glemt.

Og for første gang se ruinene av Mariakirken som Olav den hellige selv lot bygge på gressvollen ved Sarpfossen. Den unge kongen med sans for det hellige.

Vi står snart foran en ny begivenhet med vår nye konge, der han går inn i en lang tradisjon der Hellig Olav har spilt en viktig rolle. Vår nye konge viser at også han har sans for det hellige. At også han først søker til kirken – og ber om kirkens velsignelse. Ikke en hvilken som helst dag – men søndag – i høymessen.

Kristins søster